

Masarykův lid

ROČNÍK XXVIII · 1.-2. ČÍSLO · KVĚTEN 2022

ČTVRTLETNÍK NEZÁVISLÉHO DISKUSNÍHO KLUBU MILADY HORÁKOVÉ

ZŠ Na Planině 1393, Praha 4 - Krč, tel. č.:
797726233

e-mail: klub@miladahorakova.cz

www.miladahorakova.cz

ČSOB, č. ú.: 556682/0300

Rediguje výbor KMH

Produkce a expedice: Nakladatelství Eva-
Milan Nevole, K Údolí 2, 143 00 Praha 12

REGISTROVNO MK "R E 11026, ISSN 2336-8772

STATĚ A POJEDNÁNÍ - AKTUALITY - ZE VZPOMÍNEK PAMĚTNÍKŮ - Z ARCHIVŮ - KNIHY, KTERÉ NÁS
ZAJÍMAJÍ - JAZYKOVÝ SLOUPEK - VZPOMÍNÁME - ZE ŽIVOTA KLUBU MILADY HORÁKOVÉ - INFORMACE

Odešla Dáma české kultury, historička,
spisovatelka, dlouholetá členka výboru KMH
PhDr. ZORA DVOŘÁKOVÁ

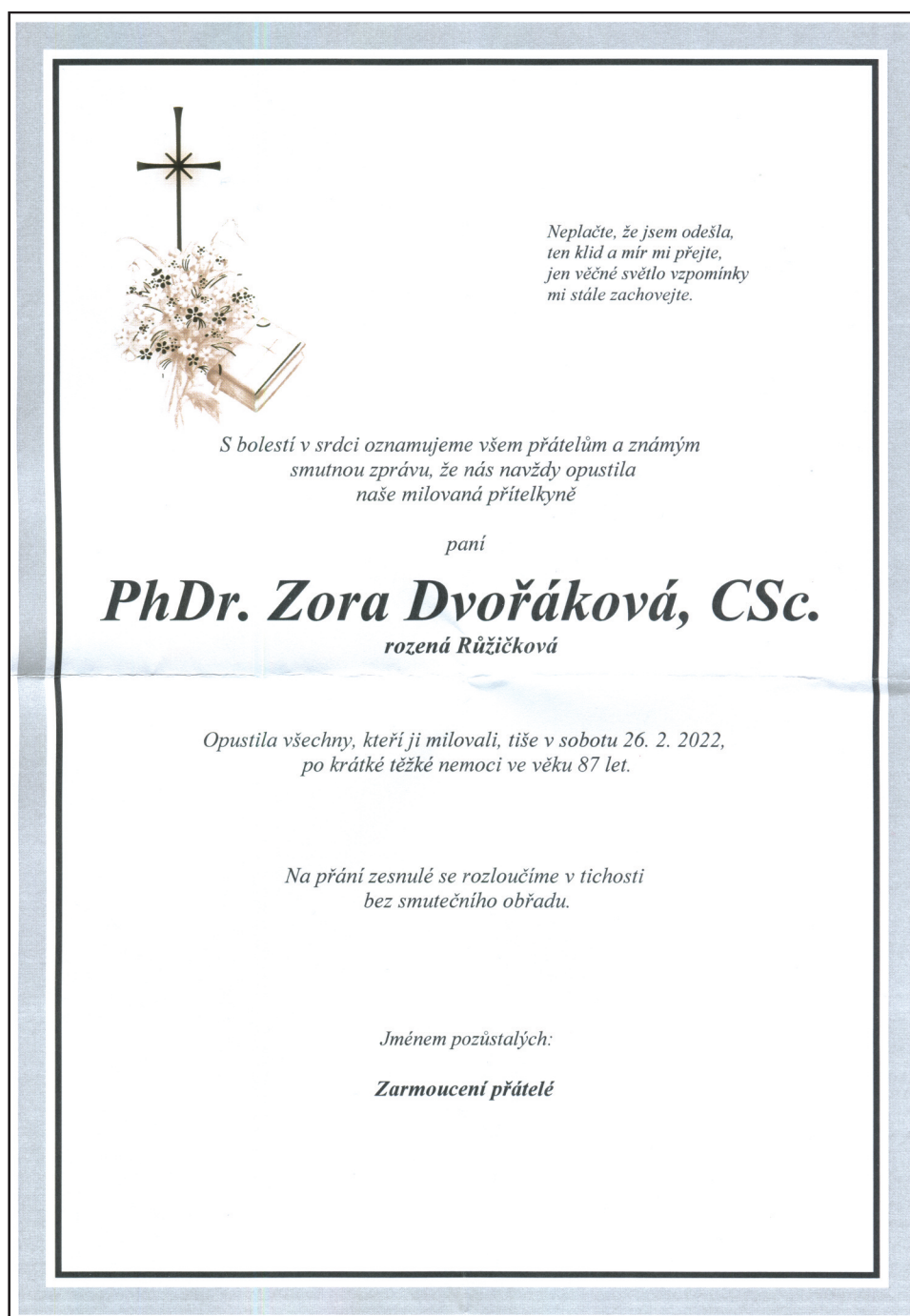

* 15. 12. 1934

† 26. 2. 2022

Masarykův lid

NEKROLOG

Dne 26. února 2022 zemřela ve věku 87 let po kratší těžké nemoci spisovatelka a historička PhDr. Zora Dvořáková, CSc. Jako autorka literatury faktu se etablovala v době normalizace, kdy byla pro své politické názory donucena odejít z původního zaměstnání v památkové péči. Tehdy se rozhodla, že se začne věnovat literatuře faktu. Její první knihy se obracely především do 19. století, tedy do doby národního obrození. Během let vydala významné monografie předních českých osobností výtvarného umění. Jmenujme alespoň knihy *Josef Václav Myslbek* (1979),

Josef Zítěk (1983), *Když ještě nebyli slavní* (1988), *Miroslav Tyrš; prohry a vítězství* (1989), *Indie, touhu má* (1993) nebo *Byl jsem nejslavnější* (2000).

Po listopadu 1989 publikovala práce na celospolečensky významná témata, jimž se však v tichosti věnovala celé předchozí období. Připomeňme knihy *T. G. Masaryk, Sokol a dnešek* (1991) a monografii o Tomáši G. Masarykovi s názvem *Než se stal prezidentem* (1997).

Za stěžejní můžeme považovat knihy Zory Dvořákové věnované životním osudům a odkazu Milady Horákové –

Masarykův lid

Milada Horáková (1991), *O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě* (2001) a *To byla Milada Horáková ve fotografiích a dokumentech* (2009).

Stranou její pozornosti nezůstala ani politická situace v Československu v 50. letech 20. století. Tuto dobu přiblížila například v knihách *Smrt pro tři ministry* (2000), *Navzdory nenávisti a mstě* (2002), *Politikové na útěku* (2004), *Všední den v kleci* (2011), *Popravení, kam jste se poděli?* (2013) a *Ohlédnutí za totalitou* (2019).

Dr. Zora Dvořáková měla zároveň hluboký vztah k výtvarnému umění. Tato láska nezůstávala pouze v teoretické rovině. Celoživotním koníčkem jí byla sochařina. Během života vytvořila řadu plastik, které vystavovala v Kladně, ve Slaném a ve Starých Hradech. Svoje celoživotní výtvarné dílo zdokumentovala v katalogu *Barevné plastiky Zory Dvořákové* (2017).

Životní pouť a práce spisovatelky a historičky Zory Dvořákové nelze v úplnosti krátce postihnout. Její přednášky a odborná stanoviska budou postrádat Klub Milady

Horákové, Sokolové, PATRIA, z.s., a další občanské organizace či spolky.

Dr. Zora Dvořáková získala během života za svoji literární tvorbu řadu ocenění. V roce 1998 jí byla udělena Cena E. E. Kische za knihu *Než se stal prezidentem* a o čtyři roky později byla stejnou cenou poctěna kniha *O Miladě Horákové a Milada Horáková o sobě*. Z dalších ocenění připomeňme rok 2014 a Cenu Miroslava Ivanova za knihu *Popravení, kam jste se poděli?* Rodné město si připomnělo svoji významnou osobnost v roce 2009 udělením Ceny města Kladna za celoživotní dílo. Titulem Dáma české kultury byla poctěna v roce 2018.

Životní pouť názorově pevně, empatické, pracovitě a vzdělané ženy se navždy uzavřela. Je teď na jejích následovnicích, aby její odkaz nejen uchovali pro další generace, ale i nadále rozvíjeli v současných a budoucích kontextech.

Irena Veverková

VZPOMÍNKY NA ZORU DVOŘÁKOVOU

Je těžké vzpomínat. Pětadvacet let šly naše cesty souběžně a čím déle jsme se znaly, tím více se naše životní dráhy sblížovaly. Vybavují se útržky, drobné střípky, situace, které paměť zachytila pro jejich nevšednost, významnost nebo i kurióznost. Je ještě příliš brzo na to, aby se ze Zory Dvořákové v mé paměti stala uzavřená vzpomínka. A možná k tomu nikdy ani nedojde. Mohu tedy vzpomínat jen prostřednictvím útržků, tak jako se v běžném hovoru mísí a prolínají různá dílčí témata, ačkoli jeho hlavní směr se nemění.

Vzpomínka první, na Zoru historičku:

Poprvé jsme se zcela náhodně potkaly v kladenském archivu v roce 1987. Zora Dvořáková studovala nějaké připravené materiály k rozepsané knize. Známa spisovatelka a historička s přátelským a sympatickým vystupováním. Zaujalo mě. Zároveň vyslovila nepředstíraný zájem o mě a moje téma. Stala se do značné míry mým vzorem.

Po prvním setkání následovalo o několik měsíců později další, tentokrát na konferenci. Tehdy mě představila svému manželu JUDr. Vladimíru Dvořákovi jako začínající historičku, kterou poznala v kladenském archivu. Následovalo několik dalších návštěv vernisáží a během času se z nás tři stali známí se společnými zájmy.

Vzpomínka druhá, na Zoru výtvarnici:

Renomovanou historičku jsem však v krátké době měla možnost poznat podruhé, ve zcela jiných souvislostech. Jednoho léta jsem byla s rodinou pozvána do Pcher, kde manželé, v rodném domě Vladimíra Dvořáka, pravidelně trávili léto. V té době jsem pracovala v kladenském muzeu a Zora Dvořáková připravovala svoji výstavu. Ve mlýně jsem poprvé uviděla sochy, které vytvořila. Plastiky několikrát po roce 1995 vystavovala. S její prací se seznámili například v Rakovníku nebo na Starých Hradech.

Vernisáž společné výstavy s Alenou Hubičkovou - Kladno

Naše vzájemné kontakty se prohlubovaly. Poslední výstava v roce 2004, jarní vernisáž v Kladně a podzimní ve Slaném, jsem již uváděla.

Výtvarnou část jejího odkazu nám trvale připomíná katalog prací, který v roce 2017 vydala vlastním nákladem.

Vzpomínka třetí, na Zoru šéfredaktorku:

Po náhlém a nečekaném odchodu manžela JUDr. Vladimíra Dvořáka v roce 1998 se Zora, na žádost všech členů PATRIE, stala šéfredaktorkou obnoveného Slánského obzoru, čímž navázala na manželovu dlouholetou práci v regionu. Ve funkci šéfredaktorky řídila Slánský obzor až do svého odchodu.

Jak jsem s oblibou říkala, řídila nás rukou tvrdou, ale spravedlivou. Jako tajemnice společnosti PATRIA (dnes PATRIA z. s.) jsem byla se Zorou po celou dobu v úzkém kontaktu, společně jsem se snažily pokračovat v tradici založené jejím manželem, vybíraly jsme příspěvky, pracovaly na korekturách, oslovovaly (občas, bohužel, i odmítaly)

Masarykův lid

příspěvatele. Nedalo se již rozlišit mezi osobním a pracovním setkáním.

Cesta do Slaného na redakční radu byla vždy příležitostí probrat pracovní i osobní témata.

Vzpomínka čtvrtá, na Zoru rodinnou přítelkyni:

Během let převládala osobní setkání, vzájemně jsme jedna druhou sledovaly a věděly jsme o dalších aktivitách, které jsme připravovaly mimo naši společnou práci. Samozřejmě se staly i rodinné návštěvy ve pcherském mlýně, kde byla vždy radost posedět, stejně jako vánoční rituál, jenž se skládal z několika společně strávených hodin 23. prosince.

Léty se zrodil hluboký vztah cizích, přesto si blízkých osob. Těšili jsme se spolu s ní ze získaných cen za literární díla, prožívali jsme s ní operaci kyčle a lázeňský pobyt. Ona

na oplátku měla radost z naší první vnučky, která jí začala familiérně oslovovat „doktorko Zorko“.

Poslední měsíce života, které byly pro Zoru nejtěžší, prožívala naše rodina s ní jako se skutečně blízkou příbuznou. Její diagnóza byla vážná, přesto se jí nepoddala, ale snažila se bojovat do poslední chvíle. Vše bylo ještě ztíženo covidem a zákazem návštěv v nemocnici. Pravidelně jsme jí psali zprávy do mobilu. Odpovídala čím dál tím méně, až odpovědi zcela ustaly...

Člověku se zprvu těžko věří, že už skutečně nastala minuta, v níž blízké osobní přátelství a spolupráce trvající třicet pět let definitivně končí. Přesto pro mě Zora žije dál ve stovkách drobných příběhů, které jsme spolu od roku 1987 prožily.

Irena Veverková

PANÍ DOKTORKA ZORA DVOŘÁKOVÁ DÁMA NEJEN ČESKÉ KULTURY

Člověk má někdy v životě štěstí, že potká opravdu výjimečné lidi, osobnosti, kterých si může z mnoha důvodů vážit a které ho mohou také inspirovat v jeho vlastní práci či uvažování. Jsem nesmírně vděčný osudu, že mi dopřál osobně poznat paní doktorku Zoru Dvořákovou, historičku a publicistku, dlouholetou členku výboru Klubu dr. Milady Horákové, která je i autorkou obsáhlé biografie dr. Milady Horákové, popravené komunistickým režimem.

Beseda s dr. Dvořákovou v Jablonném měla u posluchačů veliký úspěch, foto L. Schnaubert

Měl jsem několikrát tu čest slovem provázet program slavnostního křtu několika jejích knížek, v nichž se s erudicí, odborným zaujetím i vypravěčským uměním a humorem sobě vlastním věnovala naší novodobé historii, jejím významným osobnostem i obyčejným lidem, kteří prožívali – parafrázujeme-li titul jedné z jejích publikací – své všední dny v kleci totalitního režimu. Jednou jsme s paní doktorkou a mou ženou společně vyjeli do východočeského pod-

horského městečka Jablonné nad Orlicí, kde posluchačům ve zcela zaplněné městské knihovně představila svou pozoruhodnou knihu o absurdních a bizarních osudech ostatků zavražděných politických vězňů Popravení, kam jste se poděli? Paní doktorku potěšil zájem místních čtenářů o téma její knížky a o cestě do města vzdáleného více než 200 km od jejího kladenského bytu hovořila jako o „hezkém výletu“. Setkání v Klubu a naše společné cesty autem byly často provázeny diskusemi o politice, politicích, o Gymnáziu Milady Horákové, u jehož vzniku rovněž stála, i o školství obecně, o historii i současnosti Klubu a spoustě dalších témat. Paní doktorka Dvořáková uměla nejen kultivovaně diskutovat a formulovat své názory, ale dokázala i naslouchat tomu, co říkají ostatní, což je schopnost, která mnohým diskutérům není dána.

A nezaměnitelný byl její jemný humor a nadhled, s nímž dění doma i ve světě glosovala.

Vždy když jsem viděl paní Zoru Dvořákovou v nějakém televizním dokumentu, v němž vystupovala v roli zasvěcené průvodkyně či přibližovala divákům své odborné poznatky, pociťoval jsem hrdost na to, že tuto dámu osobně znám a mohu se s ní v Klubu dr. Milady Horákové a na jím připravovaných akcích setkávat. Je dobře, že v televizních dokumentech zůstává zaznamenán její klidný, přesvědčivý způsob argumentace, z něhož bylo zřejmé, jak ctí základní zásadu historikovy práce, kterou při jedné besedě zdůraznila i našim studentům: všechny podklady a zjištění je nutné si důkladně ověřit.

Sama tuto svou zásadu odlehčeně a s vtipem připomíná v jedné z úvodních kapitol již zmíněné knihy Popravení, kam jste se poděli?, a to ve scénce, jež líčí návštěvu u vnučka bývalého zaměstnance strašnického krematoria a zároveň ilustruje rozdíl mezi kritickým pohledem historika a spontánním nadšením novináře, který ji požádal o spolupráci

Masarykův lid

při pátrání po ostatcích Milady Horákové a dalších popravených politických vězňů:

„Když jsme vstupovali do zahrady pana Krále, uvědomila jsem si, jak je Marek Janáč neobvykle vysoký. Já jsem brankou prošla jako nic, zatímco on se o její horní rám strašně udeřil. Místo abych mu projevila účast, pomyslela jsem si: »To to tedy začíná. Ještě si urazí hlavu.« Moje neschopnost politovat ho prozrazovala, že jsem byla stále ještě na něho naježená, i když jsem to nedávala najevo. Zlobilo mě, že je jakoby hluchý vůči mým pochybnostem nad informací, s kterou přišel pan Král.“

V další části knihy se s nemenším nadhledem vyjadřuje o své skepsi, která ovšem pro vědeckého pracovníka ověřujícího si svá zjištění není ničím nežádoucím:

„Naše pátrání se zaseklo a nebyli jsme s to už třetí týden s ním hnout. Marek, kterému jsem předala poslední informace, sice prohlásil, že teď se to posune milovými kroky kupředu, ale já jsem si ve své skepsi pomyslela: »To chce ty milové kroky vidět.«“

Paní doktorka Dvořáková, ač ji už značně omezovala vážná nemoc, které statečně vzdorovala, mi nesmírně pomohla jako nejzasvěcenější konzultantka v loňském roce na podzim, když jsme v našem Klubu připravovali ve spolupráci s městskou částí Praha 2 publikaci Milada Horáková a Královské Vinohrady. Bez jejích poznatků a dokumentů, které shromáždila, by tato publikace nevznikla.

Když jsme se s paní doktorkou Dvořákovou 14. května letošního roku loučili na hřbitově v Pcherech, nedaleko jejího milovaného Podhajského mlýna, bylo nám smutno, ale připomínali jsme si ji – jinak to ani nešlo – ve vzpomín-

kách, které vyvolávaly úsměv na tváři, protože paní doktorka byla člověkem, z něhož vyzařovala vyrovnanost, dobrá nálada, pohoda a optimismus. Právě takovou si ji budeme pamatovat.

Dr. Dvořáková s knihovnicí a čtenářkou J. Šmídovou

Před několika lety bylo paní doktorce Zoře Dvořákové za její dlouholetou práci předáno ocenění Dáma české kultury. Je to výstižný název, protože paní doktorka dámou opravdu byla. Dámou noblesní a kultivovanou, s níž byla radost se setkávat.

Děkujeme za všechno, paní doktorko. Zůstáváte s námi v krásných vzpomínkách.

Filip Novák

STATĚ A POJEDNÁNÍ

DVA POMNÍKY V HODONÍNĚ

Úvodem

Ve dvacátém století jsme v naší zemi - a zcela jistě nejen u nás - svědky fenoménu, kdy veřejná prostranství jsou v relativně rychlém časovém sledu zbavována v souvislosti s vývojem politické situace nejružnějších pomníků a památníků - často i bez ohledu na jejich uměleckou hodnotu či hodnotu, kterou z morálního hlediska v českém i evropském kontextu připomínají.

Po vyhlášení státní samostatnosti v říjnu 1918 došlo u nás k ničení některých uměleckých památek spjatých s katolickou a habsburskou tradicí – například v Praze na Staroměstském náměstí byl stržen a rozbit barokní mariánský sloup a z Malostranského náměstí byla o několik měsíců později odstraněna socha rakouského maršála Radeckého. Po vzniku ČSR byly také v pohraničních oblastech republiky českými vojáky odstraňovány – za nesouhlasných projevů místního německého obyvatelstva – sochy císaře Josefa II. coby „němčítel“.

Po nacistické okupaci v březnu 1939 i po komunistickém převratu v únoru 1948 (následně i po srpnu 1968) docházelo k plošnému odstraňování Masarykových soch, které byly nejdříve německými nacisty a později i československými komunisty chápány jako politicky nepřijatelné symboly demokratické ČSR. Po roce 1989 byly Masarykovy sochy naopak obnovovány či nově instalovány, kdežto pomníky nějakým způsobem adorující právě svržený totalitní režim byly z veřejného prostoru odstraněny většinou již v průběhu prvního „porevolučního“ roku 1990.

Bylo naprosto pochopitelné a zcela legitimní, že demokratické samosprávné orgány i nejružnější občanské iniciativy po roce 1989 z veřejného prostoru odstraňovaly pomníky představitelů represivní totalitní moci – především Lenina, Gottwalda a Zápotockého, ale zároveň ale tehdy docházelo také k odstraňování i ničení nejružnějších pomníků Rudé armády i pomníků představitelů českého antifašistického odboje komunistické orientace.

Masarykův lid

Politické spory spjaté hodnocením dějinné úlohy jednotlivých osobností rozdělují pochopitelně nejen českou společnost (respektive její společensky a politicky aktivnější čás), neboť obdobné problémy s národní historickou pamětí zažívají téměř všechny národy střední a východní Evropy – a to zejména ve vztahu k událostem druhé světové války.

Diskuse o vhodnosti umístění soch některých politiků či vojevůdců se nevyhýbají ale ani „západnímu“ světu, především pak Spojeným státům, kde současně diskuse o hodnocení významu postav americké historie sahají až do časů občanské války z let 1861 – 1865, případně se dokonce týkají sporů o morální profil první generace amerických politiků, z nichž mnozí byli nejen signatáři Prohlášení nezávislosti z roku 1776, ale i majiteli otroků.

Masarykovo postavení v ČR

Budování Masarykových soch a pomníků v době první republiky souviselo s mimořádným postavením prezidenta „Osvoboditele“, který byl vnímán jako nezpochybnitelná politická i morální autorita. Pouze Masarykovi například zaručovala čs. ústava z roku 1920 neomezený počet výkonu

prezidentských mandátů, které jinak omezovala na maximálně dvě sedmiletá období. Masaryk proto mohl být Národním shromážděním do čela státu zvolen celkem třikrát - v letech 1920, 1927 a 1934, přičemž jeho první volbu vykonalo formou aklamace v jeho nepřítomnosti Revoluční Národní shromáždění již v listopadu 1918.

Vztyčování Masarykových soch ještě za jeho života i jeho časté návštěvy českých, slovenských i karpatoruských měst v Československé republice výrazně napomáhaly k politickému upevnění demokraticko-republikánské státní moci, jejíž existence byla ohrožována nejen podvratnou činností krajně levicové KSČ, ale především aktivitami sudetoněmeckých separatistických sil.

Pro úplnost uvedme málo připomínanou historickou skutečnost, že T. G. Masaryk jako československý prezident neabsolvoval oficiální cesty do měst v českém a moravském pohraničí, kde žili většinou obyvatelé německé národnosti, neboť k návštěvám těchto měst nebyl – v obavách z negativního přijetí místními občany - příslušnými samosprávnými orgány zván. Je proto pochopitelné, že ani

v těchto částech ČSR nebyly na Masarykovu počest – až na nepočetné výjimky jako například v severočeském Štětí – vztyčovány jeho sochy či pomníky.

Masarykův pomník v Hodoníně

Masarykovo rodné město, kde se první československý prezident narodil 7. března 1850, se rozhodlo uctít osobnost svého zcela jistě nejvýznamnějšího rodáka v roce 1928, kdy byl z iniciativy místní organizace *Československé obce legionářské* na tehdejším náměstí Svobody (dnes náměstí 17. listopadu) položen k zamýšlenému Masarykovu pomníku základní kámen. Stalo se tak 28. října 1928 – v den 10. výročí vyhlášení státní samostatnosti.

Na zadní straně pomníku byly do zdíva později zasazeny kameny, které měly svým původem symbolizovat státní jednotu ČSR a jež právě darovala města zastupující jednotlivé země tehdejší republiky – jednalo o moravské Brno, slovenskou Bratislavu a rusínský Užhorod. Základní kámen byl poslán i z Brezové pod Bradlom, kde byl pohřben generál Štefánik, jeden ze spoluvůdců Československa. Ovšem Praha, největší město „*Země české*“, žádosti hodonínských zastupitelů o pamětní kámen opomněla vyhovět.

Slavnostní odhalení Masarykova pomníku se konalo v Hodoníně 28. září 1931. Této významné společenské události se zúčastnil – kromě zástupců místních samosprávných orgánů, ozbrojených sil, politických stran a spolků - také ministr školství a národní osvěty v letech 1929 – 1934 Dr. Ivan Dérer (1884 – 1973).

Po 15. březnu 1939 byly Masarykovy pomníky ve veřejném prostoru po určitou dobu ponechány, avšak po oslabení pozice Eliášovy autonomní protektorátní vlády, která nastala po nečekaně rychlém vojenském zhroucení Francie na jaře 1940, začaly být Masarykovy pomníky na území protektorátu nacisty plošně odstraňovány. Dne 24. července 1940 byla tak z hodonínského náměstí odstraněna i socha T. G. Masaryka.

Nově postavený pomník prvního československého prezidenta byl podruhé v Hodoníně odhalen 14. 9. 1945, kdy si osvobozená republika připomínala osmé výročí Masarykovy smrti. Nástup komunistické strany k moci v únoru 1948 rozhodně nepřál naplňování Masarykova odkazu, avšak pro místní představitele KSČ bylo z politických i společenských důvodů patrně obtížné provést odstranění Masarykovy sochy, a proto zde stála až do roku 1961, kdy byla konečně stržena. V 50. letech byla však před stále stojícím Masarykovým pomníkem v Hodoníně instalována „informační“ tabule, jejíž text hanobil T. G. Masaryka jako politika, který „*nechal střílet do dělníků*“, což bylo tendenční klišé komunistické propagandy.

Masarykův pomník byl opět v Hodoníně vztyčen v atmosféře dozívajícího demokratizačního úsilí „Pražského jara“ v říjnu 1968, aby o tři roky později byl opět odstraněn. Podobně byly v čase nastupující normalizace v Československu tehdy odstraněny z veřejného prostoru téměř všechny Masarykovy sochy a pomníky. Určitou výjimku představovaly sochy T. G. Masaryka v Pantheonu Národního muzea a dále pak v západočeském městě Sušici a v Novém Městě na Moravě, které nebyly odstraněny ani v době normalizačního dvacetiletí. Masarykovy pomníky zůstaly tehdy

Masarykův lid

zachovány také v některých obcích na Českomoravské výsočině – například v Pusté Rybné a ve Sněžné.

Po změně politického režimu byl 7. března 1990 opět pomník T. G. Masaryka v Hodoníně slavnostně odhalen – již tedy počtvrté. Akademický sochař J. Jurčák později vytvořil podle původního návrhu A. Bučánka fragment reliéfu, který byl k pomníku přidán a odhalen 27. října 2008 při shromáždění k 90. výročí vzniku ČSR.

Průběh prosincové generální stávky 1920

V dnešním Hodoníně se ovšem nachází, a to v relativní blízkosti Masarykovy sochy, také pomník reprezentující zcela jiné politické hodnoty, které stojí vůči demokratickým politickým názorům T. G. Masaryka v naprostém rozporu. Jedná se o sousoší připomínající události roku 1920, které byly dříve komunistickou historiografií označovány jako „prosincová generální stávka“.

Tato stávka se uskutečnila mezi 10. a 17. prosincem 1920. Některým oblastem (Kladensko, Hodonínsko, Mostecko, Třebíčsko, Rosicko-Oslavansko) se nevyhnulo násilí, když se část dělnictva pokusila o převzetí místní moci. Větší města, včetně tradičních dělnických center, jako byly například Plzeň či Ostrava, však stávku nepodpořila. Ke stávce se rovněž nepřipojila většina dělníků německé národnosti, neboť politický zápas v rámci české sociální demokracie jim byl do značné míry cizí.

V republice bylo tehdy úřednickou vládou Jana Černého vyhlášeno stanné právo, proti stávkujícím bylo povoláno vojsko a došlo k zatčení celkem 3 732 účastníků nepokoju, z nichž odsouzeno bylo 461. Při potlačování stávky bylo zastřeleno také 13 dělníků - jeden v Praze, devět v Mostě a tři ve Vráblich na Slovensku. Mrtví a zranění byli ale i na straně četníků. Všichni zatčení účastníci těchto prosincových událostí byli propuštěni nejpozději v roce 1922 díky amnestii prezidenta T. G. Masaryka.

V důsledku potlačení této stávky došlo k udržení demokratického charakteru první Československé republiky. Pozice do té doby dominující sociálně-demokratické strany, která v roce 1920 zvítězila v prvních parlamentních volbách, byla ale po vzniku komunistické strany v květnu 1921 trvale oslabena. V dalších parlamentních volbách, jež se konaly v letech 1925, 1929 a 1935, nejvíce mandátů obdržela pravicová agrární strana.

Události 1920 v Hodoníně

Průběh prosincové stávky popsal historik Petr Zídek v stati *Zapomenuté pomníky komunismu*, která byla zveřejněna v Lidových novinách 27. 8. 2016:

Podrobné a přesné vyličení událostí v pondělí 13. prosince 1920 v Hodoníně by vydalo na několik desítek stran. Zjednodušeně se dá říci, že dělníci vedení bolševickými radikály brzy ráno obsadili nejdříve továrny, pak státní a městské úřady a strategické body, jako je nádraží, pošta, okresní hejtmanství či četnická stanice. Příslušníci ozbrojených sborů ve městě (četníci, vojáci, městská policie) nekladli odpor a byli dělníky ozbrojeni, takže již v deset hodin zavlála nad radnicí rudá vlajka.

Během dne se akce vymkla bolševickým vůdcům z rukou. V městě vládla anarchie v podobě nekoordinovaných hloučků ozbrojených dělníků a spodiny z města a okolí.

Kromě neúspěšného pokusu lynčovat okresního hejtmána – lidovému soudu zabránil jeden z bolševických vůdců – však naštěstí nedošlo k násilným excesům. Kolem šesté hodiny večer překvapila večer vzbouřence rota hraničářského praporu z Mikulova a vytlačila je z nádraží. Při postupu do centra narazili vojáci na ozbrojený odpor. Asi tříhodinová přestřelka si vyžádala několik raněných na obou stranách. Kolem půlnoci mělo vojsko město v rukou. První pokus nastolit v Hodoníně diktaturu proletariátu tím končil.

Ozbrojené nepokoje v Hodoníně 1920 si nevyžádaly žádné oběti na životech, což svědčilo nejen o nízké intenzitě přestřelek, ale především o umírněném postupu vládních ozbrojených sil, které byly vyzbrojeny i kulomety. Zatčeno zde bylo 73 povstalců. Tři vůdci hodonínské vzpoury byli odsouzeni k odnětí svobody na tři, čtyři a pět let, ostatní k trestům v trvání 18 až 30 měsíců.

Průběh prosincové generální stávky v Hodoníně byl před rokem 1989 tendenčně líčen v celé řadě dobových regionálních publikací a článků. O událostech v Hodoníně byl dokonce natočen v roce 1980 celovečerní film *Děti zitrků*, jenž svou „uměleckou poetikou“ připomínal spíše než normalizační propagandistické agitky - filmovou tvorbu budovalských padesátých let.

Nejvýraznější připomenutí těchto více než sto let starých událostí je ovšem v Hodoníně stále stojící sousoší dvou dělníků a jedné ženy, postavené na „*Paměť prosincové stávky 1920*“, jak uvádí nápis pod pomníkem.

Pomník prosincové stávky

Tento pomník, ovlivněný tradičními motivy dobového socialistického realismu, byl v Hodoníně odhalen roku 1965 - čtyři léta po odstranění Masarykovy sochy. Jeho autorem byl sochař Vladimír Koštoval (1926 – 1985).

Pomník zobrazuje v popředí stojícího muže s rukama podél těla sevřenými v pěst, dále za ním stojícího muže, jenž v rukou drží pušku, a mladou ženu v lidovém kroji. Sousoší svými atributy v alegorické zkratce tak zobrazovalo do jisté míry průběh hodonínské stávky – nezbytné bojové odhodlání lidu symbolizované sevřenými pěstmi, revoluční ozbrojený zápas reprezentovaný ozbrojeným dělníkem i naději zastoupenou právě sochou mladé dívky v slováckém kroji.

Tento pomník – na rozdíl od jiných monumentů z doby nesvobody – nebyl překvapivě odstraněn ani více než tři desetky let po demokratické revoluci, třebaže představuje

Masarykův lid

oslavu totalitní ideologie i represivní nedemokratické moci, která byla Poslaneckou sněmovnou již v roce 1993 prohlášena za nelegitimní.

V současné době má toto sousoší statut kulturní památky a o jeho odstranění by muselo rozhodnout městské zastupitelstvo, což se dosud nestalo. Při rozhodování o osudu tohoto pomníku pravděpodobně sehrály svou roli, vedle nezájmu o podstatu věci, především lokálně-patriotické postoje formulované bez znalosti širšího historického kontextu. Z podobných důvodů zůstal například zachován v Zákolanech u Kladna i pomník „druhého dělnického presidenta“ Antonína Zápotockého, který se zde roku 1884 narodil. Pomník A. Zápotockého v Praze byl odstraněn v září 1990 a o rok později i v Kladně.

Jednoznačné stanovisko ve věci zachování či odstranění tohoto pomníku v závěru svého příspěvku v *Lidových novinách* z roku 2016 uvedl již zmíněný historik Petr Zídek:

Hlavním problémem hodonínského pomníku generální stávký je to, že legitimizuje násilí jako prostředek řešení politického konfliktu. Chceme, aby se u nás řešily politické spory pomocí pušek? Kdyby chtěl někdo dnes podobný pomník instalovat, mohl by být pohnán před soud, protože „kdo veřejně schvaluje spáchaný zločin nebo kdo veřejně vychvaluje pro zločin jeho pachatele, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok“. A přesně to hodonínský pomník činí, a měl by být proto z veřejného prostoru odstraněn.

Text a foto Mgr. Zdeněk Víšek

Závažná studie o vzdělávání a cestách, které vedou k formování lidské osobnosti a k uplatnění i „problematických“ jedinců - z pera doc. dr. Borise Titzla, který se profesně zabývá těmito záležitostmi, je nesporně velice zajímavá a podnětná. Proto jsme ji zařadili jako celek do tohoto čísla Masarykova lidu.

VOLBA VZDĚLÁVACÍ CESTY

Aby se člověk stal vzdělaným, musel se podrobit jistému vzdělávacímu procesu v institucích k tomu určených a tam to vzdělání získat. Každý dospělý si tím prošel, takže na vzdělávání má svůj názor. Proto máme tolik expertů, kteří se cítí povoláni mluvit do školství.

Jejich první omyl:

Vzděláváním je pro ně školní vyučování, jiné formy nabývání vzdělání jim většinou ani nepřijdou na mysl.

Navazují pomýlení další:

Své vzdělávání většinou považují za ukončené, ostatně mají to stvrzeno úředním dokladem – jenže ten stvrzuje formální stupeň vzdělání nikoliv vzdělanostní rozhled a to, čemu říkáme životní moudrost.

Na obsah a rozsah toho, co se učili, mají zjednodušující pohled, poněvadž mnohé z toho v životě neupotřebili.

Učit se však něco nového odpovídajícího společenské poptávce či po ztrátě zaměstnání, to ne, to raději „státe, postarej se!“

Pokud mají školou povinné děti, jejich prořídle vědomosti už nestačí na to, aby jim byli schopni poradit. Přesto po nich vyžadují, aby byly úspěšné. Tato vysoká očekávání se začasté kryjí s jejich vlastními nenaplněnými ambicemi.

Výchovu svých potomků přenechali školským institucím a bohužel i sociálním sítím, při čemž excesy v jejich chování omlouvají a viní za ně jiné, jen ne sebe.

Tito lidé vytvářejí veřejné mínění a svými postoji ovlivňují i školskou politiku. K čemu však, k jakým ideám se mají oni i se svými dětmi ale vztahovat? Je tu vůbec nějaký étos, který pozvedá stát, v němž žijí a národ, z něhož vzešli? Vždyť tu nejsou ani morální vzory, které by byly hodny obecného respektu. A tak i ti jejich mladí tápají, za co by se měli postavit.

Toto chmurné uvedení následující úvahy, sice není opřeno o tvrdá data, zato vychází ze zkušenosti a pozorování současného dění. Ještě že existují lidé, jejichž charakteristickým rysem je, že hledají pevný směr, jenž by v čase, který přestal být bezproblémový, ukazoval směrem otevíracím optimističtější perspektivu.

Je dějinnou zkušeností všech malých národů, že tím ukazatelem bylo nakonec vždy vzdělání – ovšem vzdělání, které dávalo smysl, nikoliv suché vědění – které dávalo odpověď jednotlivým členům takových národních celků na to, proč být jeden k druhému ohleduplný, že je dobré nechat si v nesnázích někým znalejším poradit, že je smysluplnější méně hovořit a více tvořit hodnoty, a také proč se netrápit tím co nelze změnit, či proč se vystříhat sebechvaly a vlastně proč si nezadat sám před sebou. Vzdělání však pozvedá i oslabený a nesoudržný národní celek, selhává-li parlamentarismus a sdělovací prostředky. V české kotlině to není nic neznámého. Je to myšlenka *politiky nepolitické*, se kterou vystoupil Karel Havlíček v roce 1850, v časech pro český národ hodně těžkých a jejímž úkolem mělo být „organizovat celý národ k promyšlené a účelné práci všekulturní, dáti jednotlivým částem a údům národního tělesa oči, rozum“ prostě „rozmnožovati inteligenci“. Činy se o to nejvíce zasloužil architekt Josef Hlávka a byl to T. G. Masaryk, který věděl, proč právě tuto souvislost vzdělání a politiky českým elitám připomínat i v čase, kdy už jsme měli vlastní samostatný stát.¹⁾ Pamatujeme si dobře, že idea nepolitické politiky po Listopadu 1989 na krátký čas ožila, ale formující se politické strany ji zase odložily.

Pod zorným úhlem takové až fylogenetické zkušenosti teprve začneme rozumět Komenského atributům vzdělaného člověka. Pro Komenského je vzdělaným člověkem ten, kdo je slušný, kdo umí naslouchat druhým a promluví-

Masarykův lid

li, je to smysluplné; když je třeba přejít od slov k činům, pracuje. Nachází-li se mezi lidmi, „je to lahoda učiněná“, octne-li se v situaci, že je sám, tak si sám vystačí. Dosáhne-li úspěchu, „nenadýmá se“, a postihne-li ho neúspěch neřkuli neštěstí, nenaříká a nehroučí se. Povšimněme si, že tu není ani slovo o formálním stupni vzdělání, jeho získání je totiž pouze jedním z předpokladů vzdělání skutečného.

Přispějeme k tomu, aby takové přístupy ke vzdělávání byly nesený dál? A i když se s nimi ztotožníme, budeme umět zvolit optimální cestu, jak jich dosíci? Ta cesta má své pevně zasažené mezníky, o něž se lze snadno zarazit. Projít mezi nimi bez úhony je bez nadsázky jakýmsi proplováním mezi Skylou a Charybdou.²⁾ Jsou to výchovné antinomie (protiklady), které vystihl a formuloval Eugen Fink.³⁾ Budme si vědomi, že:

– Výchovu Fink rozumí nejen morální ovlivňování výchovné ale i naukové působení vzdělávací, čili že jde o výchovu v širším slova smyslu neboli „edukaci“.

– Antinomie jsou dvě krajní polohy jednoho vztahu. Obě mají v rámci daného vymezení své oprávnění, jistá míra obojího je nutná. Nejsou to navzájem se vylučující faktory!

– Budme si vědomi i terminologického zjednodušení: Vychovatelem je míněn každý činitel, který vychovává a vzdělává; vychovávaným je pak ten, který je vychováván a vzděláván.

– Příklady pro ilustraci uváděné u každé antinomie jsou vztaženy k období pubescence. To je vymezováno 11. až 15. rokem života⁴⁾, kdy se vychovávaní vymaňují z konkrétního vidění věcí a vztahů a začínají být schopni tvořit si hypotézy, vyvozovat z nich závěry a zaujímat morální stanoviska: tedy k období vážné zátěžové zkoušky vztahu mezi vychovávanými a vychovávajícími.

Objasněme si, o čem jde:

1. Vychovatelská pomoc versus manipulace:

Vychovávaný je *subjektem* či *objektem* výchovného působení.

a) Vychovatel respektuje individuální svébytnost vychovávaného, pomáhá mu tak, aby si našel svou životní cestu a mohl po ní jít „vlastním pořádkem“.

b) Vychovatel vychovávaným manipuluje, jen on ví, co je pro vychovávaného dobré a správné.

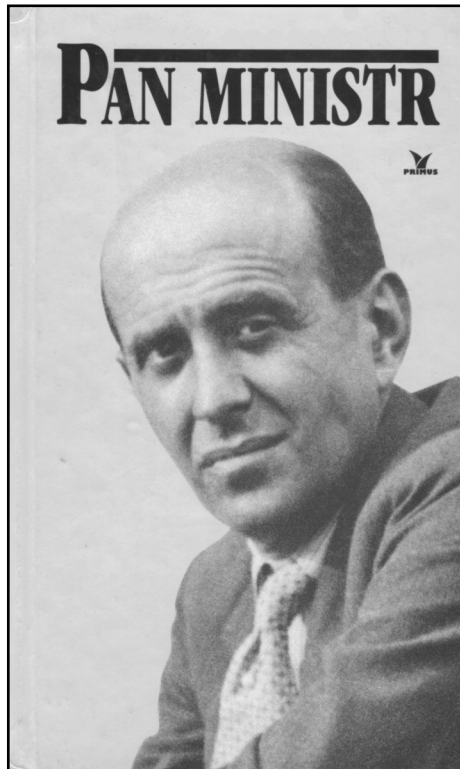
Příklad:

Rodiče vysokoškoláci, oba nepraktičtí intelektuálové působící v prostředí, v němž je nadhodnocován titul. Syn manuálně šikovný s prostorovou představivostí, který by na vesnické chalupě po prarodičích poznamenané zubem času nejraději pořádně něco opravoval a rekonstruoval.

a) Rodiče syna nenutí, aby šel na gymnázium, ale napoví synovi, kdo v obci, kde mají onen zděděný objekt, má pověst výborného zedníka či elektrikáře, aby než se na chalupě do něčeho pustí, šel k nim něco odkoukat. Doma se

přitom může objevit knížka o stavebních řemeslech. A nechají chlapce, ať si rozhodne, zda půjde na průmyslovku, kterou si vybere – nebo – začne od píky u řemesla, aby až jednou bude stavební inženýr, mohl dělníkovi tvrdícímu, že něco nejde, ukázat jak to jde. Tak je syn naveden optimálním směrem, aniž si připustil, že je usměrňován.

b) Rodiče ve vyšším postavení usoudili, že bankovníctví má perspektivu za jakýchkoliv společenských poměrů a tak toho jejich domácího kutila přinutí hlásit se na střední ekonomickou školu, kde je to navíc samá holka. I když se vzpěčuje, nakonec se podvolí otci, který s ním přestal mluvit a vyhoví matce, která když se rozpláče, nemá smysl odporovat.

2. Vychovatelova moc versus bezmoc.

a) Moc vychovávajícího je opřena o *autoritu*: *formální* danou jeho postavením a *neformální* vyplývající z jeho znalostí a osobnostních charakteristik.

b) Bezmoc vychovatele spočívá v nesdělitelnosti zažité zkušenosti, kterou často ani nelze zprostředkovat vyprávěním příběhů či hmatatelnými důkazy.

Příklad:

a) Podnikající rodiče mají dost peněz na to, aby dceři kupovali značkové oblečení odpovídající nejnovějším módním trendům. Té vůbec nedochází, že obor rodičovského podnikání je rizikový, což se nakonec ukáže s veškerými dopady na existenci zabezpečení rodiny. Dcera to ale nebere na vědomí, a tak rodiče udělají to, čemu se lidově říká „zavřít pípu“, protože matčino prosebné vysvětlování na dceru vůbec nezabralo.

b) V situaci, kdy se úvěr splácí úvěrem, matka dceři vypráví, jak jí její matka přešla dívčí šaty, aby vůbec mohla jít do tanečních. A jak, pořád ještě s dívčí figurou, se v těch šatech vdávala. Dcera neposlouchá už ani jedním uchem, takže matka nešťastná ze sobectví dcery, vybírá z krabice zažloutlé fotografie ze svého mládí a ze své svatby, rozkládá je před svým nevěřícím dítětem a pak se už jen rozpláče.

b) V situaci, kdy se úvěr splácí úvěrem, matka dceři vypráví, jak jí její matka přešla dívčí šaty, aby vůbec mohla jít do tanečních. A jak, pořád ještě s dívčí figurou, se v těch šatech vdávala. Dcera neposlouchá už ani jedním uchem, takže matka nešťastná ze sobectví dcery, vybírá z krabice zažloutlé fotografie ze svého mládí a ze své svatby, rozkládá je před svým nevěřícím dítětem a pak se už jen rozpláče.

3. Hotovost/ukončenost versus nehotovost/bezhraničnost výchovy.

a) Přímý výchovný vliv se postupem věku vytrácí, až nemá kdo vychovávat.

Poznávání je formálně uzavřeno absolutoriem nějaké školy.

b) Když už člověk není vychovávan, musí se vychovávat sám, třeba jen proto, aby svému okolí nebyl protivný poukazováním na to, jaké to bylo za jeho mladých let.

Čím dál častěji se však vyskytuje vážnější důvod, proč se i ve vyšším věku stát znova studentem: poněvadž v průběhu života je někdy i existenčně nutné změnit profesní orientaci, či dokonce se to doporučuje i z psychologického hlediska, nezbyvá než získat novou kvalifikaci potřebnou při změně zaměstnání.

Masarykův lid

Specifickou ukázkou bezhraničnosti výchovy jsou programy univerzit třetího věku. Zde se člověk může učit do konce života pro sebe, pro radost že mu to ještě myslí a ještě si přitom studovat něco, co minul anebo mu dřív nebylo dopřáno.

– Příklad k výchově:

a) Ke konci druhého stupně základní školy už chlapecká část populace vzala na vědomí doporučení, že náklonnost se dívkám nedává najevo podrážením nohou.

b) Výchovy aspoň k neohrabané galantnosti se chlapecké části populace dostane až na počátku adolescence v tanečních hodinách.

– Příklad ke vzdělávání:

Naše školství se svého času drželo zásady *cykličnosti osnov*. Tento princip byl pro stálé rozšiřování objemu základního učiva bohužel opuštěn, byl zachován v předlistopadovém období jen v segmentu tehdejšího *školství pro mládež vyžadující zvláštní péči* a to pouze u bývalých *škol zvláštních*.

a) Učivo zejména z matematiky a českého jazyka, které se probíralo na prvním stupni,

b) bylo na druhém stupni této školy prohloubeno a rozšířeno. Byla to osvědčená praxe.

– Další příklad:

Aby ilustrace byla zcela zřejmá, opustíme pubertální věk a zaměříme pozornost na životní fázi, které se nazývalo stáří:

a) Lékař, sice výborný diagnostik a ten, kdo léčil – nikoliv pouze „uzdravoval“, ale nešťastný, protože se minul povoláním, na které měl „papír“. Zajímala ho vždy technická řešení čehokoliv, s čím se v běžném životě setkával.

b) Tento lékař si ve sklepě vybudoval dílničku a tam piloval, řezal, šrouboval, pracoval se dřevem i kovem a své výrobky obdarovával ty, které měl rád.

Zdokonalil se jako samouk natolik, že v důchodu tak měl náhradní životní program, který byl ku prospěchu nejenom jeho rodině, ale i širšímu okolí.

Zvláštní důležitost této antinomie:

V každodenním životě zažíváme situace, se kterými jsme se nikdy předtím nesetkali a jsme stavěni před úkoly, na které jsme se ani nemohli předem připravit. Takže tu neplatí výmluva jako ve škole, „to jsme ještě nebrali“. Proto by škola měla své vzdělávání zaměřit spíše na zvládání úkolů, které nelze řešit *algoritmicky*, ale na *učení situační*. U algoritmického učení stačí dodržet naučený postup, kdy v podobných případech stačí pracovat mechanicky a neudělá-li se formální chyba z nepozornosti, výsledek bude vždy správný. V případě situačního učení se musí nalézat řešení případ od případu. Škola by proto měla mnohem častěji využívat modelových příkladů měnících parametry zadání. V životě je toto učení takřka pravidlem, lidé s rigidním myšlením, kteří na ně nebyli připravováni, v něm nutně selhávají. Toto je „užitný“ rozměr neukončenosti výchovy a poznání.

Za neukončeností takového procesu, který je vlastně životním zráním, se skrývá ještě jeho rozměr „existenciální“ a ten byl lapidárně formulován takto: „Tah budoucna je stejně reálný a někdy i významnější než tlak minulosti.“⁽⁵⁾

4. Jedinečnost versus obecnost výchovy.

a) Vychovávaný je jedinečná bytost, individualita. Osobnostní charakteristiky jsou u každého člověka jiné, z čehož se už od Komenského odvozuje didaktická *zásada individuálního přístupu*, jejíž naplnění by mělo respektovat onu jedinečnost vychovávaného.

Čím jsou děti mladší, tím zřejmější jsou vývojové rozdíly mezi nimi – v hrubé a jemné motorice, řeči a myšlení o sebeobsluze nemluvě. Od druhého stupně základní školy se tyto rozdíly postupně vytrácejí a podpořeny nástupem naukových předmětů stávají se viditelnými difference nové: Howard Gardner⁽⁶⁾ je nazývá *dimenze myšlení*, ty jsou běžné i mezi pedagogy označované jako *nadání*. Na učitelích základní školy pak spočívá velká zodpovědnost: rozpoznat jednostranně nadané žáky a pomoci jim zvládnout úskalí ostatních všeobecně vzdělávacích předmětů, aby se mohli ucházet o přijetí na takovou střední školu, kde by své specifické předpoklady mohli dále rozvíjet. Jejich potenciální vzdělanostní kapitál je příliš cenný, než aby byl zmarněn.

b) Pokud však obecně platné didaktické zásady a vyučovací metody pedagogové aplikují šablonovitě, mohou se dopouštět *didaktogenie*, což je poškození vychovávaného vychovávajícím. Bohužel až příliš často se tak děje v dobré víře, kdy vychovávající ulpí na zastaralém stanovisku či je přesvědčen, že jen on nejlépe ví, co je pro žáka/studenta to nejlepší.

Takovému výchovnému činiteli se rovněž stává, že ve svém myšlení jakoby zamrzne; stačí mu, že rozumí tomu, co má učit momentálně svěřené žáky.

Zkombinuje-li se metodická rigidita s ustrnutím vlastního poznání, nelze se divit až příliš častým případům, že pedagog nerozpozná žákovo nadání a rozpozná-li je, žárlí a dá to žákovi pocítit. Prostě mladí duchové nikoliv prostřední zpravidla mají ve škole specifické potíže.

„Školský učenec, neuměl-li zachovat přirozeného smyslu, jest při vši učenosti nedouk, jest pedant v slovích svého systému lpějící, často jen v bludu utvrzelý a pravdu poznati neschopný. Odtud pocházejí fanatikové...“⁽⁷⁾, s jistou trpkostí poznamenává Josef Jungmann, který si to zažil na sobě a ve škole z toho začal koktat. A dodejme – i učenost, která si toto označení zaslouží, se nemusí krýt s moudrostí.

Je až symptomatické, jak učitelé zakládající si na své formální pedagogické kvalifikaci nechtějí mezi sebe pustit praktiky, kteří jsou sice na patřičné odborné úrovni, mají zkušenost z aplikací poznatků svého oboru, dokonce vykazují i tzv. *měkké pedagogické dovednosti* (intuitivně umějí učit), jenže – nemají pro školství patřičný diplom.

Nebo co říci na to, že naši elementaristé, kteří si tak těžce vydobyli právo na vysokoškolské vzdělání, sice uznali, že levorukost není vada, neboť byli poučeni, co je to lateralita, dominantní a nedominantní ruka, ale svou metodikou elementárního psaní docílili jen toho, že jakmile se levoručí žáci dostanou z jejich dosahu, drží psací náčiní drápovitě. Pokud v dospělosti píší rukou (a nepíšou-li na počítači, což je problém sui generis), u drápovitého úchopu setrvávají. Podotýkám: za celou už více než třicetiletou praxi vysokoškolského učitele, jsem nezpozoroval jediného(!) leváka, který by psal pod linkou.

Masarykův lid

Příklady:

a) Dcera školní psycholožky měla na druhém stupni základní školy čím dál větší potíže v matematice. Matka dělala, co mohla, aby dcera do vyššího ročníku procházela aspoň s dostatečnou, ale tu tím ještě víc traumatizovala. Ke vši smůle dívka měla kvadruparetickou formu (dětské) mozkové obrny, která má mj. za následek postižení hybnosti všech čtyř končetin. Toto znevýhodnění limituje jakékoliv budoucí pracovní uplatnění, pokud je spojeno s fyzickým výkonem. Proto matka dívky vcelku logicky viděla nejbližší budoucnost svého dítěte aspoň ve studiu na střední škole, odkud by start do praktického života měla snazší – nedoceňila však hodnotu jejího specifického nadání (řekněme *personální inteligenci*), které se časem ukázalo jako významnější než maturita.

Děvče na štěstí dostalo moudrou učitelku matematiky, která ji vyučovala s oním individuálním přístupem a do života jí dala vklad, který se vzhledem nazývá *finanční gramotnost* – prostě učila ji hospodařit s kapesným a získávat přehled o výši životních nákladů. Ctižádost matky to sice neutlumilo, zato dcera se zklidnila, získala víc času, aby si mohla číst a o přečteném si s ostatními spolužáky povídat. Když zjistila, že ji nejraději naslouchají menší děti z internátu, začala jim vyprávět pohádky. Mělo to takový efekt, že večerní pohádky posléze namlouvala do ústavního rozhlasu a těšili se na ně i dospělí.

Tato dívka je dávno dospělou ženou, má dvě vlastní děti, pracuje ve stacionáři pro děti a mládež s kombinovaným postižením tělesným a mentálním, kde své pohádky může vyprávět i jim.

b) Všechny tři níže uvedené případy mají jedno společné: šlo o jedince s nepochybně potřebnou mírou tzv. krystalické inteligence odpovídající nárokům střední školy, kde však neprosplivali; jejich způsob myšlení totiž ukazoval na specifické nadání signalizující, že s ním v dospělosti budou úspěšní.

– O Václavu Příhodovi, pedagogovi, psychologovi a hlavnímu hybateli snah o školskou reformu v meziválečném období, není známo, že by v době svých středoškolských studií byl studentem nepořádným či v chování problémovým. Jeho mravní chování bylo zcela v pořádku, pilnost náležitá, ale prospěch měl budoucí vysokoškolský profesor často jen dostatečný. Nejhorší vysvědčení přinesl v sekundě gymnázia (čili v sedmém roce své školní docházky): v pololetí až na chvalitebnou z kreslení a dobrou z matematiky měl z ostatních předmětů samé dostatečné.⁸⁾

– Velké problémy nejen s prospěchem ale i s chováním měl za studií na gymnáziu spisovatel Karel Poláček. V kvintě (v desátém roce školní docházky) měl čtyři dostatečné – jedna byla z jazyka českého (!) a propadal ze tří předmětů; mravy mu byly hodnoceny jako méně zákonné – dnes by to byla trojka z chování.⁹⁾ Jeho pozdější literární dílo naprosto nekoresponduje s tou čtyřkou z češtiny.

– Pozoruhodný byl případ i Jana Masaryka.¹⁰⁾ Jeho prospěch na obecné škole byl velmi solidní, ale po přijetí na gymnázium, tedy od šestého roku školní docházky se rapidně horšil. Nejdříve propadl, pak jeden školní rok studoval jako tzv. *privatista*, oktávu (poslední školní rok osmiletého gymnázia) a celé gymnaziální studium ukončil se samými

dostatečnými, jen z nepovinné němčiny měl známku do-brou; pro „stálé svévolné rušení školní kázně“ byly jeho mravy hodnoceny jako méně zákonné a – ani po dvojím odkladu neodmaturoval.

Přesto byl tento „student“ – nikoliv kvůli postavení svého otce(!) – přijat po vzniku republiky do diplomatických služeb: v roce 1919 se stal naším chargé d'affaires ve Washingtonu v USA, v roce 1925 vyslancem ve Velké Británii, roku 1940 ministrem exilové vlády a ministerské funkce zastával i ve vládách Československé republiky po roce 1945.

5. Výchova k životu praktickému versus výchova k lidství.

a) Tato antinomie je důvěrně známa každému učiteli, který učí vyšší než první třídu základní školy. Jeho žáci se nejdříve začínají ptát „a proč se to máme učit?“ posléze adresněji „paní učitelko/pane učiteli, k čemu mi to bude?“ (Ovšem i mezi pedagogy jsou tací, kteří by ze vzdělávacího programu vymazali vše, co bezprostředně nesouvisí s praxí.) Pedagogové se mylně domnívají, že žáci chtějí vědět, v jaké profesi to, co se jim k vědění překládá, prakticky využijí. Je to však jinak, žáci se tak ptají proto, že jim uniká smysl látky, která je pro ně odtažitá. Jsou v pozici jakéhosi trychtýře, do něhož se jen nalévá cosi nestravitelného, nikoliv pumpy nasávající něco osvěžujícího. Tento přírám vyslovil Martin Buber¹¹⁾ v roce 1925. Od té doby vlívání tříště fakt do mladých hlav jen zesílilo. Je to proud informací, které si žáci nestačí zvnitřnit, takže jádrem jejich vědění jsou pamětně skladované slovní obaly pojmů bez obsahu a kontextu.

Podobným směrem zaměřil své úvahy František Koukolík, když se zamýšlel nad propadem tvořivosti, který má zasahovat až polovinu desetiletých dětí. Soudí, že jde o důsledek tlaku vyžadujícího konformitu, neboť „školy i život vyžadují spíše ty konformní než tvořivé jedince, myšlení spíš konvergentní, soustředěné k předem danému cíli, než divergentní, hledající tvořivé alternativy.“¹²⁾

Na druhém stupni základní školy, který je založen na práci s knihou, selhávají, jenže pro žáky, kteří nezvládli techniku čtení, je kniha nepřitelem.¹³⁾ Mj. dnes i proto, že v knize se nekliká... Tomu se dá, sice v pubescentním věku obtížně, ale přece odpomoci, ovšem i tak by měl žák mít možnost poučovat se i jiným způsobem než z učebnic či z Wikipedie.

Ve výsledku žák ztratil možnost objevovat pokusem a omylem, jakož i pracovat nápravou/opravou vlastních chyb. Pedagog by měl umět odhadnout, k jakým oborům činnosti začíná každý jedinec tíhnout a podporovat ho v tomto směru. Výchova k životu praktickému by mohla být životní záchrana pro děti rodičů nepracujících, kteří práci nehledají, protože pracovat nechtějí. Informace z průzkumů v Ústeckém kraji dokonce svědčí o tom, že určití rodiče brání svým dětem, aby po dovršení základního vzdělání pokračovali v přípravě na budoucí povolání.¹⁴⁾

b) Každý člověk, jenž už jistý rozum nabral, si klade existenciální otázky a to nehlédě na věk, úroveň vzdělání, životní zkušenost. Jejich hloubka bude různá, ale podstata stejná. Nejdříve to nebude otázka po Lidství psaným s tím velkým L na začátku slova, ale to, jaký jsem a kam jsem to „dotáhl“. Sebe samého totiž člověk neoklame, a proto ho otázky po-

Masarykův lid

dobného druhu napadají. Jenže ouha – rozhodnout se jakou cestou se vydá, musí i v době nabízejících se koučů a poradců člověk sám. Křížovatka, na které ho tato volba čeká, je *adolescence* a on tu buď vpluje do zaběhaných poměrů, anebo se odváží aspoň něco na nich měnit. Musí však vědět, za co se postavit a jaké volit prostředky, aby si sám před sebou nezadal. Avšak: „Kolik jinochů odolá tlaku poměrů a svodům kariéry, jež je mění na úspěšné a dravé filistry?“⁽¹⁵⁾ V této fázi, kdy si dospívající jedinec ustaluje vztah k vlastnímu životu, by jeho učitel, pro něhož je pozitivní vztah k vychovávanému součástí profese, měl mladistvému stát nablízku a být si vědom toho, co praví moudrý Blaise Pascal: „Je nebezpečné příliš přesvědčivě člověku ukazovat, do jaké míry se rovná zvířatům, neukážeme-li mu také jeho vznešenost. Neméně nebezpečné je příliš přesvědčivě mu ukazovat jeho vznešenost bez jeho nízkosti. A ještě nebezpečnější je nechat ho v nevědomosti o jednom i o druhém; je však velmi prospěšné vyložit mu jedno i druhé. Člověk nemá věřit, že je roven zvířatům nebo andělům, ani mu nemá být jedno či druhé utajeno, ale má si být vědom obojího.“⁽¹⁶⁾

A co by si tedy měl dřív nebo později uvědomit onen vychovávaný?

„Že existuje cosi, co se nazývá údělem. Je lépe vědět o tom, že nás mnohé převyšuje, že myšlením se nelze z událostí vymanit, že prostě je třeba plavat, ale nemyslet si, že je možné přeplavat vše. Možnost je díra do existence.“
Příklady:

a) Metody výchovy k životu praktickému bychom v dějinách speciální pedagogiky nemuseli hledat. Na tom totiž byla výchova ve vzdělávacích ústavních zařízeních založena: „chovanec“ tu pobýval dočasně, aby vychodil obecnou případně měšťanskou školu, vyučil se vhodnému řemeslu a navrátil se do běžného života, ve kterém musel obstát. Jistý náš reformní pedagog to nazýval „výchova životem a prací“. Rigorózně smýšlejícím inkluzivistům připomínka něčeho podobného připadne – slušně řečeno – obsolentní, bohužel není nepřipadná. Pořád tu jsou děti a mladiství, pro které je záchrana ústav a vděčně na tuto instituci vzpomínají. Proto porovnejme, kdo je lépe připraven na samostatný život: Mladík žijící v „mama hotelu“, kde dostane vše naservírováno až pod nos a nemá žádnou existenční starost či jeho vrstevník, který se v ústavu naučí vyprat si prádlo, zašít párající se šev, opatrovat si obuv, aby přece jen něco vydržela, uvařit jednoduché jídlo a pak po sobě uklidit? Tam, kde to v ústavním zařízení takto funguje, mladík bytřeba lehce mentálně postižený je zde výchovně veden a není jen tzv. klientem, takže když odtud vyjde, pak s občasnou dopomocí je schopen se o sebe postarat. Mladý muž žijící u rodičů, který nedospěl ani po třicítce to nedokáže.

– Jiná situace:

Psal se rok 1985 a tehdejší ministerstvo školství vyhlásilo program elektronizace škol. Běžné základní školy v českých zemích poté obdržely počítače IQ 151, pro speciální školství nebylo vyčleněno nic. Už dříve se však do republiky různými až pokoutními cestami počítače dostávaly a tato technika vzbudila mimořádný zájem žáků školy při Jedličkově ústavu. Vytvořili jsme tu pro ně svépomocí již v roce 1982 podmínky pro kroužek elektroniky a základů programování, což mělo hlubší smysl: jednak se dala předvídat progrese oboru, jednak se práce na počítačích ukazovala

jako výjimečně vhodná pro těžce pohybově postižené osoby.

Jenže zpočátku jsme neměli k dispozici žádný počítač a ani reálnou možnost pro ústav vhodný počítač opatřit. Bylo nutno vypomoci si jinak. Našli se obětaví externí spolupracovníci z řad studentů matematicko-fyzikální fakulty a fakulty elektrotechnické a pomohli i zaměstnanci výrobního podniku Svazu invalidů Meta. Studenti dětem postavili „dominoputer“, což byla stavebnice číslicové techniky, na níž se učily rozumět funkcím logických obvodů. Další pomůckou bylo „programovací pravítko“, na němž se řešily úlohy s přemísťováním písmen a číslic. Časem přibýly i jiné programovací pomůcky, takže ještě než si studenti dokázali opatřit vlastní osobní počítače a mohli je půjčovat dětem, ty už na práci s nimi byly připraveny.

Na celé záležitosti bylo pozoruhodné, že v kroužku (posléze měl čtyři úrovně) uspávaly i děti, které nevynikaly školním prospěchem – a také bylo bohužel předvídatelné, že pro kroužek neměla zvláštní pochopení většina výchovných pracovníků, poněvadž systém této *předprofesionální přípravy* nekorespondoval se zavedeným způsobem výuky a výchovy a jejími výsledky. Zájem dětí byl však takový, že kroužek musel být strpěn. Jeho „absolventi“ většinou přešli do tříletého učebního oboru „technika administrativních prací“, v němž nejvyšší technikou byl elektrický psací stroj⁽¹⁸⁾, ale učilo se tu i účetnictví a jakési základy hospodářských nauk.

Na éru informačních technologií byli tito mladí lidé připraveni výše uvedeným způsobem, takže našli uplatnění v tomto oboru anebo našli jiná zaměstnání, v nichž se tato technika využívá, nejčastěji v administrativě.

Co by dnes za návštěvu svého dítěte v takovém zájmovém kroužku platili rodiče? Těžko říci, ale laciné by to nebylo.

b) Výchova k lidství, má-li být účinná, nemůže být učebnicová. Ponechejme stranou spory o tom, zda dostačuje znát morální pravidla, aby se člověk podle nich choval. Pisatel této studie se to jeví tak, že morální výchova začíná už na pískovišti, kdy holčička půjčí druhé holčičce formičku na bábovičku. V tomto případě evidentně nejde o nic recipročního, je to bezděčná pomoc, nicméně výchova k lidství tu tak nějak má počátek.

Případ, který popíši, bude svědčit o tom, že lidství je pozitivní vztah, který může vyrůst i tam, kde by měl právo absentsovat:

Chlapec od narození viditelně zdravotně postižený vyrůstající v ústavních zařízeních nepoznal v raném věku rodičovskou lásku. Z kojeneckého ústavu si do dalšího života nenesl následky hospitalismu čili *psychické deprivace* a musel mít štěstí i na dobré zařízení pro děti předškolního věku. Když dorostl do věku školního, tak v systému institucionální péče „postoupil“ do školy s celoroční internátní péčí, které se nacházelo blízko místa, kde žil jeho dědeček. Ten si ho začal brát na víkendy k sobě. Především díky jemu chlapec nezanevřel na otce, matku a sestru, kteří bydleli ve stejném městě jako žil on a měli to k němu blíže než děda.

Ze svých pocitů a starostí se dostával tím, že uměl druhým zajistit zábavu, pořád něco organizoval a připravoval a vlastně si přitom hrál. Také glosoval dění kolem sebe v rukopisném „časopise“, který jeho spolužáci opisovali. Byla

Masarykův lid

to bytost hrající si, vpravdě takový malý *homo ludens*. A bylo na vychovatelích, aby v prostředí, kde nebylo už moc co objevovat a které bylo svázáno denním řádem, zajistili jemu i jeho vrstevníkům, kteří se za ním táhli, aspoň trochu intimity pro jejich způsob prožívání dětství. Tento chlapec rychleji a dříve než ostatní dospíval k postojům, které si troufám nazvat spontánní lidství. Určitě v tom též hrály roli knížky; nejdříve četl, co mu přišlo pod ruku, ale záhy si začal vybírat.

Za celou dobu jeho školní docházky jsem zaznamenal jedinou návštěvu jeho matky, ale přece jen několik návštěv jeho otce, takto univerzitního profesora. K pochopení rodinné situace stačilo toto porovnání: matka jevově dáma, která nikdy nevystoupila z role, otec ve svetr s prodřenými lokty a ořepanými konci rukávů skrývajících stud a tenzi. Snažili jsme se pak zajistit, aby se syn dovídal, na čem bádá jeho otec i co nového vytvořila matka malířka. Ze zdravotních důvodů chlapec nemohl jít studovat obor, ve kterém pracoval jeho otec, ale šel aspoň na obor příbuzný. Úspěšně jej vystudoval, takže může s otcem probírat „záležitosti zajímaví obě strany“ a své znalosti i životní zkušenosti zhodnocuje jako novinář. Rodiče na něj mohou být právem hrdi.

On v současné době vozí vážně nemocného otce na lékařská vyšetření, má velmi pěkný vztah se sestrou, který je sourozenecky stmelil a upravil se i poměr k matce. Je ženatý s podobně postiženou paní a vychovávají adoptovaného syna, také zdravotně postiženého. Bohužel přibyla mu další starost: jeho manželce se zhoršil zdravotní stav, takže starost o rodinu a o chod domácnosti leží v podstatě jenom na něm. Přesto ho optimismus neopouští a ještě je schopen nehraným způsobem předávat ho jiným.

Dalšího komentáře k tomuto konkrétnímu lidství jistě netřeba.

6. Možnosti versus meze výchovy.

V této antinomii ožívá starý spor:

- jsou pro výchovu člověka důležitější jeho *vlohy*, se kterými přišel na svět, tedy *dědičnost*;
- anebo zmůže víc *výchova*, tedy v širším slova smyslu *prostředí*.

a) Výchovní činitelé budou asi pořád svou roli poněkud přeceňovat. Názor na význam a sílu výchovy dovedl ad maximum americký psycholog, představitel behaviorismu John B. Watson: „Dejte mi tucet zdravých malých dětí a dejte mi prostor pro jejich výchovu a já vám zaručuji, že když kterékoli náhodně vyberete, vycvičím je tak, že se stane specialistou podle mého rozhodnutí, lékařem, právníkem, umělcem, vedoucím obchodníkem a ovšem i žebrákem a zlodějem bez ohledu na jeho nadání, sklony, tendence, schopnosti i povolání a rasu jeho předků.“¹⁹⁾

Pokud jde o možnosti výchovy, jsme samozřejmě mnohem realističtější. Víme, mnohem víc o tom, co podmiňuje mentální rozvoj v raném věku, který je pro další pokrok v tomto směru klíčový. Víme, že pozitivní výsledky výchovy nezáleží jen na předpokladech u vychovávaného, ale i na kvalitě vzájemného vztahu mezi vychovávaným a vychovávajícím a jistěže i na předpokladech u vychovávaného.

b) V opozici proti tomu budou myšlenkové směry (hlavně psychologické), které budou klást důraz:

– Buď na váhu jednotlivých nadání čili specializovaných inteligencí, třeba těch, které Howard Gardner souhrnně nazývá *dimenze myšlení* a jednotlivě je označuje jako inteligence. Je to těchto šest kategorií inteligencí: jazyková, hudební, logicko-matematická, prostorová, tělesně-pohybová a personální.²⁰⁾

– Anebo na starý známý *faktor G* čili na obecnou inteligenci. Eventuálně na kognitivní konstrukt zvaný *faktor S* (od smart = chytrý). Tímto označením se míní „exekutivní neboli řídicí talent“. Svědčí pro něj fakt, že laici nezatížení předsudky ani teoriemi bezpečně u svých známých rozeznávají, kdo je chytrý a kdo je hloupý. Tím se však dostáváme na minové pole politické korektnosti, protože opakem chytrého je hloupý, čímž bychom museli uznat kategorii D (dumb = hloupý).²¹⁾

Co bychom jako pedagogové měli vzít na vědomí?

Že výsledná podoba člověka je *fenotypem*, tj. souhrnem všech vlastností, na nichž se podílí genotyp (výchozí stav vzniklý kombinací genetické výbavy), změny v činném zapojení genů vyvolané prostředím (tzv. změny epigenetické) a konečně i samo prostředí implicitně výchova.

Je tedy evidentní, že výchova je kulturní ražbou do biologického podkladu lidského jedince, se kterým přišel na svět a který zatím na štěstí pořád ještě nesmíme měnit.

Měli bychom respektovat názor Patočkův, který nadání považuje za hranici, za kterou výchova vůbec nemůže. Tedy že „ve výchovné situaci existuje určitá mez, za kterou nelze, ať se namáháme svými čistě racionálními prostředky, metodikou, aplikací psychologie a všech možných prostředků vědeckých.“²²⁾

Rovněž že „nemá smyslu chtít vštěpovat příslušníkům určitých vrstev ideály a životní smysl, který se může rozvíjet jenom v jiné vrstvě společnosti, který se může uskutečnit jen za jiných podmínek“.²³⁾

Lze tedy uzavřít:

Budeme-li vychovávaného zahlcovat nadbytkem podnětů, budeme ho nutit k nadhraničním výkonům.

Nebudeme-li vychovávaného zásobovat v dostatečné míře podněty, které ve své vývojové fázi potřebuje, zneemožníme mu dosáhnout optima jeho schopností.

Obojí je týrání, které vychovávaného negativně poznamená.

Příklady:

– Ctižádostivý rodič svému dítěti na druhém stupni základní školy ordinuje „zájmové“ kroužky. Tato zájmovost je eufemismus zakrývající fakt, že jde o placené mimoškolní aktivity nazývané volnočasové, který dítěti veškerý volný čas zaberou. Poměrně častý model: angličtina, flétna, tenis nebo lední hokej ad. Prostě – každý den něco. K tomu je nutno připočítat komunikaci s „přáteli“ na sítích a počítačové hry. Na skutečnou uvolňující a osvobozující hru přetíženému a zároveň zpozdilému dítěti nezbyvá čas ani energie.

– Distanční ne-výuka: Žák nemá počítač. Mohl by mu být zapůjčen, ale rodina nemá zavedený internet. Učitel tedy vymýšlí a připravuje pro žáka pracovní listy, ale to by si musel on či někdo z rodiny pro ně do školy zajít.

Masarykův lid

Závěrem

„Každá snaha pomoci člověku, která ignoruje, že si musí pomoci sám, že v jádře může a chce si pomoci a že je třeba poskytnout mu k tomu vhodnou příležitost, že se lidé musí vést sobě pomáhat, poskytovat si vše nezbytné k tomu, aby se stali svobodně účastníky lidskosti – každá takové snaha musí ztroskotat...“

Opravdu lidským se člověk musí udělat sám. Nikdo jiný ho tím nemůže učinit.“⁽²⁴⁾

Nakonec tak vlastně zjišťujeme, že bychom měli pracovat na tom, abychom polaritu „vychovávací versus vychovávaný“ zrušili a nahradili ji polaritou kvalitativně jinou, a sice „vychovávací versus vychovávací se“. Obávám se, že v přítomném čase se na to vůbec ale vůbec nehledí. Proto byla tato stat' napsána a určena takovému okruhu čtenářů, kteří si ji nejen přečtou...

Literatura:

Buber, M.: Řeči o výchově

1. vyd. Praha: Výšehrad, 2017. 96 s. ISBN 978-80-7429-691-8.

Gardner, H.: Dimenze myšlení.

1. vyd. Praha: Portál, 1999. 398 s. ISBN 80-7178-279-3.

Goldberg, E.: Jak nás mozek civilizuje.

1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2004. 257 s. ISBN 80-246-0713-1.

Charvát, Josef: Život, adaptace a stress.

2. vyd. Praha: Avicenum, 1970. 134 s.

Jungmann, Josef: Zápisky.

Praha: Jiří Budka, 1998. 95 s. ISBN 80-901549-3-X.

Koukolík, F.: Tvorivost potřebuje svobodu, čas a peníze.

Lidové noviny, roč. XVII, 28. 8. 2004, č. 201, s. 23.

Masaryk, T., G.: Karel Havlíček. Snahy a tužby politického probuzení.

3. vyd. Praha: J. Laichter, 1920. 520 s.

Pascal, B.: Myšlenky.

Praha: Jan Laichter, 1909. 493 s.

Patočka, J.: Nepublikovaný text z roku 1970.

VV, Nezávislá revue pro výchovu a vzdělání. Rok 1989, č. 2, s. 59 – 61.

Patočka, J.: Péče o duši I.

1. vyd. Praha: OIKOYMENH, 1996. 505 s. ISBN 80-86005-24-0.

Piaget, J.; Inhelderová, B.: Psychologie dítěte.

1. vyd. Praha: SPN, 1970. 117 s.

Piřha, P.: Vzdělávání, vzdělání a vzdělanost.

Hradec Králové, b. d.: Univerzita Hradec Králové, 2012. 16 s.

Titzl, B.: Programátorský obor v Jedličkově ústavu. S. 111 – 115. In

Materiál z III. zasedání poradního sboru ergodiagnostické laboratoře.

Praha: Oddělení sociální rehabilitace PŘ Meta a Ka-tedra léčebné rehabilitace fakulty všeobecného lékařství UK Praha, 1985. 126 s.

Pelcová, N.: Vzorce lidství.

2. vyd., přeprac. a rozšíř., Praha: Portál, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7367-756-5.

Watson, J., B.: What the nursery has to say about instincts.

Pedagogical Seminary and Journal of Genetic Psychology, 32 (1925) January, p. 293 – 326.

- 1) Masaryk (1920, s. 455.) Tomáš Garrigue Masaryk (7. 3. 1850 Hodonín – 14. 9. 1937 Lány), filozof, politik a první prezident Československé republiky. Původcem myšlenky politiky nepochopitelné je Karel Havlíček Borovský (31. 10. 1821 Borová – 29. 7. 1856 Praha), novinář, spisovatel a politik. Napsal o tom 2. 11. 1850 do časopisu Slovan. Masaryk své dílo o Havlíčkovi poprvé vydal v roce 1896. Josef Hlávka (15. 2. 1831 Přeštice – 11. 3. 1908 Praha) se nejvíce zasloužil o vznik České akademie pro vědy, slovesnost a umění (1891) a Nadáním Josefa, Marie a Zdeňky Hlávkových (1904) podpořil studia nadaného dorostu. Tato nadace si jako jediná udržela nepřetržitou právní kontinuitu od založení po dnešek.
- 2) Skylla a Charybda: Mýtické obludy sídlící na protilehlých skalách v Messinské úžině a požírající námořníky. Mezi nimi musel proplout i Odysseus, aby se po desetiletém blouzení navrátil z trójské války domů.

- 3) Eugen Fink (11. 12. 1905 Kostnice – 25. 6. 1975 Freiburg im Breisgau, Německo). Německý filozof, fenomenolog. Autor této studie bohužel neměl k dispozici Finkovo dílo „Natur, Freiheit, Welt. Philosophie der Erziehung“, musel čerpat ze sekundárních zdrojů, nejvíce ze „Vzorců lidství“ Naděždy Pelcové.
- 4) Piaget, Inhelderová (1970, s. 97). Jean Piaget (9. 8. 1896 Neuchâtel, Švýcarsko – 16. 9. 1980 Ženeva, Švýcarsko), vývojový psycholog, tvůrce teorie kognitivního vývoje. Bärbel Inhelderová (15. 4. 1913 Sankt Gallen, Švýcarsko – 17. 2. 1997 Valais, Švýcarsko), vývojová psycholožka.
- 5) Charvát (1970, s. 26). Akademik Josef Charvát (6. 8. 1897 Praha – 31. 1. 1984 Praha) zakladatel české endokrinologie tuto myšlenku připomněl ve svých úvahách o evoluci člověka. Její autorství však patří novináři a spisovateli Arthuru Koestlerovi (5. 9. 1905 Budapešť – 1. 3. 1983 Londýn).
- 6) Howard Gardner (11. 7. 1943 Scranton, USA) americký vývojový psycholog, který změnil chápání inteligence. Svě pojetí tohoto fenoménu publikoval v knize „Dimenze myšlení“. Její první vydání vyšlo v roce 1985.
- 7) Jungmann (1998, s. 76.) Josef Jungmann (16. 7. 1773 Hudlice – 14. 11. 1847 Praha) český jazykovědec.
- 8) Z nepracovaného fondu Václava Příhody v Pedagogickém muzeu a knihovně J. A. Komenského v Praze. Václav Příhoda (7. 9. 1889 Sány – 18. 11. 1979 Praha) pedagog a psycholog; středoškolský, vysokoškolský učitel, školský reformátor.
- 9) V SOKA Rychnov n. Kn. zjistil PhDr. Josef Krám, Zborovská 1087, Rychnov n. Kn. Karel Poláček (21. 3. 1892 Rychnov n. Kn. – 21. 1. 1945 Gliwice, Polsko) spisovatel, novinář a filmový scenárista.
- 10) Jan Masaryk (4. 9. 1886 Praha – 10. 3. 1948 Praha). Údaje čerpány z fondu JGM, v Archivu Masarykova ústavu v Praze.
- 11) Buber (2017, s. 22.) Martin Buber (8. 2. 1878 Vídeň, Rakousko – 13. 6. 1965 Jeruzalém, Izrael) židovský filozof, první prezident Izraelské akademie věd.
- 12) Koukolík (2004, s. 23.) František Koukolík (22. 11. 1941 Praha) neuropatolog s přesahem do společenských věd.
- 13) Piřha (2012, s. 10.) Petr Piřha (26. 3. 1938 Praha) katolický kněz, lingvista a pedagog. V letech 1992–1994 byl ministrem školství.
- 14) Na tuto alarmující skutečnost mne upozornil doc. PhDr. Bohuslav Stejskal, CSc., (29. 9. 1935 Zlín) bývalý vedoucí katedry sociálních studií a speciální pedagogiky na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity Liberec.
- 15) Kosík (1994, s. 27.) Karel Kosík (26. 6. 1926 Praha – 21. 2. 2003 Praha) filozof a historik.
- 16) Pascal (1909, s. 112.) Blaise Pascal (19. 6. 1623 Clermont Ferrand, Francie – 19. 8. 1662 Paříž) francouzský matematik, fyzik a filozof.
- 17) Tohoto poučení se pisatel dostalo od statečného muže nadaného hlubokým vhledem do existenciálních problémů člověka, jinak vzácně nepraktického, který byl v té době hodně nemocný a jehož se už nemohu na nic dalšího zeptat. Jmenoval se Josef Hachla (18. 1. 1926 Fryšták – 15. 6. 2003 Cheb), vystudoval filozofii a ekonomii. Zaplatil zdravím za otevřenost svých postojů v minulém režimu.
- 18) Titzl (1985, s. 111 – 115.)
- 19) Watson (1925, s. 302.) John Broadus Watson (9. 1. 1878 Greenville – 25. 9. 1958 New York) americký psycholog, zakladatel behaviorismu. Citát viz též heslo Watson na s. 305: Pedagogická encyklopedie, III. díl. Praha: Novina, 1940.
- 20) Gardner (1999.) Howard Gardner (11. 7. 1943 Scranton, USA) americký vývojový psycholog.
- 21) Goldberg (2004, s. 121 a 122.) Elkhonon Goldberg (1946 Riga, Lotyšsko) neuropsycholog a neurolog působící v USA. Pokračovatel Alexandra Luriji.
- 22) Patočka (1996, s. 412 a 432.) Jan Patočka (1. 6. 1907 Turnov – 13. 3. 1977 Praha) filozof zabývající se fenomenologií a dějinami filozofie. Jeden z prvních mluvčích Charty 77.
- 23) Patočka (tamtéž, s. 413.)
- 24) Patočka (1970, s. 61.)

Autor:

Doc. PhDr. Boris Titzl, Ph.D.

Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové

e-mail: titzl.b@seznam.cz

80. VÝROČÍ ÚMRTÍ ANTONÍNA HAMPLA

Před osmdesáti lety, v květnu roku 1942, zahynul v nacistické věznici Moabit v Berlíně ve věku šedesáti osmi let Antonín Hampl, poslední předseda československé sociální demokracie v době před druhou světovou válkou.

Jméno tohoto politika patří dnes v společenském vědomí mezi ta spíše zapomenutá, avšak Hamplova veřejná činnost stojí za připomenutí, neboť tento politik byl jednou z nejdůležitějších postav první Československé republiky.

Vstup do veřejného života

Antonín Hampl se narodil se 12. dubna 1874 v Jaroměři ve východních Čechách. Vyučil se zámečnickem a své vzdělání si doplnil studiem průmyslové školy v Praze. Ve věku dvaceti let vstoupil roku 1894 do sociálně demokratické strany a tehdy rovněž zahájil svoji činnost v odborovém hnutí. Značné sympatie mezi dělnictvem si získal již před 1. světovou válkou jako tajemník Svazu českých kovodělníků.

Po vzniku republiky 1918

Těžiště Hamplovy politické činnosti je ale pochopitelně spjato s obdobím existence československého státu. V červenci roku 1918 se stává členem Národního výboru, což byl reprezentativní orgán českých politických stran, který připravoval vyhlášení samostatnosti, k němuž došlo 28. 10. 1918.

Po vzniku ČSR byl na XII. sjezdu Československé sociálně demokratické strany dělnické (ČSDSD) v prosinci 1918 zvolen členem jejího předsednictva a místopředsdou strany. Sociální demokracii zastupoval jako poslanec v Revolučním Národním shromáždění, které plnilo až do jara 1920 úlohu nevoleného nejvyššího zákonodárného sboru. Mandát poslance obhájil ve všech parlamentních volbách, jež se konaly v letech 1920, 1925, 1929 a 1935. Poslancem dolní parlamentní komory tak zůstal až do zániku Československa v březnu 1939, třebaže se Poslanecká sněmovna od prosince 1938 již nescházela.

Ministrem vlády (1919 – 1920) a předsedou strany (1924 – 1938)

V komunálních volbách v červnu 1919, v nichž mohly poprvé volit i ženy, ČSDSD s výrazným náskokem zvítězila, když získala 32,5 % všech odevzdaných hlasů. Tyto volby, které se ovšem konaly jen na území Čech a Moravy, neboť na Slovensku probíhaly boje s maďarskou Rudou armádou a státoprávní postavení Podkarpatské Rusi nebylo ještě dořešeno, zásadně ovlivnily vnitropolitickou situaci v zemi. Národně demokratický předseda vlády Karel Kramář, jehož strana utrpěla drtivou porážku, na úřad premiéra rezignoval, čímž tak skončilo působení první československé vlády, označované jako vláda všenárodní koalice.

Sociální demokraté po volbách vytvořili druhou čs. vládu, a to společně s agrárníky a národními socialisty. Pro tento kabinet se vžil název vláda rudozelené koalice. Premiérský

tehdy post převzal politik ČSDSD Vlastimil Tusar, který se tak stal prvním (a zároveň i posledním) sociálně demokratickým premiérem v době předválečného Československa.

V první Tusarově vládě, která spravovala zemi od července 1919 do května 1920, Antonín Hampl zastával funkci ministra veřejných prací. Jako ministr se Antonín Hampl

zasloužil o prosazení řady opatření ve prospěch zlepšení sociální situace dělnictva – zejména se zaměřil na prosazování posílení pozic podnikové samosprávy.

Hamplova činnost v první Tusarově vládě v letech 1919 – 1920 představuje jediné období, kdy vykonával přímou exekutivní funkci. V dalších letech se ministrem již nestal a zaměřil se především na působení v čele sociální demokracie. Jejím předsedou byl zvolen roku 1924, kdy nahradil stárnoucího Antonína Němce, který stál v čele české sociální demokracie – s krátkou přestávkou v době první světové války – již od roku 1905.

Krise ve straně 1920

V prvních volbách do Poslanecké sněmovny Národního shromáždění v dubnu 1920 zvítězila ČSDSD – tehdy obdržela 25,7 % odevzdaných hlasů, což představovalo zisk 74 mandátů. Premiérem tak zůstal Vlastimil Tusar a politické složení jeho druhé vlády se nezměnilo.

V řadách sociálně demokratické strany ale pokračoval rozkol, k němuž směřoval její vnitrostranický vývoj již od roku 1919. Politické pnutí uvnitř ČSDSD mělo za následek rozštěpení strany na státotvornou demokratickou pravici a bolševickou levici, což přivedilo demisi Tusarova druhého kabinetu v září 1920.

T. G. Masarykem byl poté jmenován předsedou úřednické vlády moravský zemský prezident Jan Černý, který o tři měsíce poději rozhodně – nikoliv však brutálně – zasáhl proti pokusu krajní levice o násilné převzetí moci ve státě. Tato vláda Jana Černého stála v čele výkonné moci v ČSR do září 1921.

Československá sociální demokracie po odštěpení své bolševické frakce, z níž roku 1921 vznikla KSČ, již nebyla schopna být rozhodující stranou ve vládě, přesto se až do ro-

Masarykův lid

ku 1926 podílela na činnosti dalších tří kabinetů, jejichž čele stáli postupně národní socialista Edvard Beneš (1921 – 1922) a agrárník Antonín Švehla (1922 – 1925, 1925 – 1926). Po tříleté opoziční parlamentní činnosti se československá sociální demokracie od roku 1929 opět stává vládní stranou a zůstala jí až do jmenování úřednického kabinetu generála Syrového v září 1938.

Hamplova politika a volební výsledky ČSDSD v letech 1925 – 1935

ČSDSD byla rozkolem z podzimu 1920 dlouhodobě oslabena natolik, že ještě v parlamentních volbách o pět let později obdržela pouze 8,9 % hlasů, kdežto KSČ 13,2 %, čímž se komunisté stali překvapivě druhou nejsilnější parlamentní stranou – po vítězné agrární (republikánské) straně. Tehdy československou sociální demokracii podpořilo 631 113 občanů, což odpovídalo zisku 29 poslaneckých mandátů. Strana tak ztratila oproti minulým volbám 45 mandátů.

ČSDSD pod vedením Antonína Hampla ovšem vždy vystupovala jako státotvorná strana, a to i v době svého působení v opozici vůči výlučně pravicovým vládám tzv. „panské koalice“. Po návratu do vlády se její ministři snažili v průběhu třicátých let čelit závažným důsledkům hospodářské krize a později i hrozbě nastupujícího hitlerismu.

V letech 1929 – 1938 byla ČSDSD zastoupena ve všech vládách tzv. široké koalice, zahrnující pravicové i levicové československé a německé demokratické strany. V čele těchto kabinetů „široké koalice“ postupně stáli politici agrární strany František Udržal (1929 – 1932), Jan Malypetr (1932 – 1935) a Milan Hodža (1935 – 1938).

ČSDSD byla v těchto vládách vždy zastoupena třemi ministry, kteří zpravidla řídili ministerstvo spravedlnosti, ministerstvo školství a národní osvěty a ministerstvo železnic, případně také ministerstvo pro zásobování lidu. Jejími ministry se stali významní (dnes však již zapomenutí) politici tehdejší sociální demokracie - Alfred Meissner, Ivan Dérer, Rudolf Bechyně a později Jaromír Nečas. Zájmy německé sociálně demokratické strany zastupoval v Udržalových, Malypetrových i Hodžových vládách její předseda Ludwig Czech, který byl na podzim 1929 jmenován ministrem sociálních věcí.

Pro Hamplovy politické postoje jako předsedy strany ve třicátých letech bylo příznačné, že zásadně odmítal spolupráci sociální demokracie s komunistickou stranou, která i po nástupu nacismu lpěla na svých sektářských dogmatech o nastolení „diktatury proletariátu“. Nebylo proto nijak překvapující, že tato strana ještě v květnu 1934 - před další prezidentskou volbou – osočovala v letáku „*Ne Masaryk, ale Lenin*“ tehdejšího prezidenta T. G. Masaryka jako hlavního představitele fašistických tendencí...

Antonín Hampl spatřoval hlavní záruku proti nacistickému ohrožení republiky především v posilování koalici politiky demokratických politických stran, včetně stran německých. Hamplovo uvážlivé vedení sociálně demokratické strany občané ve volbách začali oceňovat a její voličská podpora se postupně zvyšovala.

Ve volbách v roce 1929 ČSDSD získala 963 462 hlasů (13,0 %, 39 mandátů), což znamenalo, že československá sociální demokracie byla v parlamentu v pozici druhé nej-

silnější politické strany. Navzdory nespornému posílení o více než 70 000 hlasů v dalších volbách o šest let později (1 034 774 hlasů, 12,55 %, 38 mandátů) sociálně demokratická strana ztratila v dolní komoře jeden mandát, neboť nečekaný triumf Sudetoněmecké strany, kterou podpořilo 1 249 000 voličů německé národnosti, zcela změnil politické uspořádání Poslanecké sněmovny.

Henleinovo pronacistické uskupení získalo tehdy 44 mandátů. Na počet přidělených mandátů tak zůstali henleinovci ve sněmovně těsně druzí za agrárníky, avšak vzhledem k počtu odevzdaných hlasů se stali bohužel nespornými vítězi parlamentních voleb v květnu 1935.

Spolupráce s německými sociálními demokraty v ČSR a politika ČSDSD v době ohrožení státu

Od druhé poloviny 20. let československá sociální demokracie začala spolupracovat s Německou sociálně demokratickou stranou dělnickou v ČSR, jejímž předsedou byl od roku 1920 již připomenutý Ludwig Czech.

Německé a československé sociální demokraty, které do té doby rozdělovaly národnostní resentimenty z let 1918 – 1919, sblížila nejprve činnost v opozičních parlamentních lavicích a po roce 1929 i v československých vládách, na jejichž činnosti se společně podíleli českoslovenští i němečtí sociální demokraté až do osudného roku 1938. Obě sociálně demokratické strany v první polovině třicátých let spojovalo především úsilí o řešení důsledků rostoucí nezaměstnanosti, později také obavy o osud republiky.

Po nástupu Hitlera k moci organizovala ČSDSD pomocné akce ve prospěch německé (a později též rakouské) demokratické a socialistické emigrace v Československu. Ve druhé polovině 30. let podporovala boj španělských levicových sil proti fašistickým povstalcům a výrazně se angažovala v zápase na obranu ČSR. Plně sdílela a podporovala koncepci kolektivní bezpečnosti zastávanou prezidentem Benešem.

V roce 1938 se sociální demokracie podílela na vzniku protifašistického manifestu „*Věrní zůstaneme*“ a v rámci oslav 60. výročí svého zdůrazňovala myšlenku zachování parlamentní demokracie v Československu, jež byla ohrožována stoupající agresivitou nacistického Německa.

Národní strana práce

Po přijetí mnichovské dohody 30. 9. 1938 došlo nejen ke ztrátě pohraničních oblastí, ale i k rychlé proměně vnitropolitického uspořádání. Moc na sebe v Čechách a na Moravě strhla Strana národní jednoty, která okleštěný stát řídila z autoritativně pravicových pozic. Její politické jádro představovala někdejší agrární strana v čele s Rudolfem Beranem, který byl nově zvoleným prezidentem Emilem Háchou jmenován 1. 12. 1938 předsedou vlády pomnichovského Česko-Slovenska.

Jako umírněná opozice vůči Beranově vládě byla v prosinci 1938 založena Národní strana práce, když předtím došlo k rozpuštění československé sociální demokracie. Členy této nové levicové strany se stali především někdejší sociální demokraté a levicověji orientovaní národní socialisté. Předsedou Národní strany práce byl zvolen Antonín Hampl.

Masarykův lid

Účast v odboji a mučednická smrt

Po nacistické okupaci 15. 3. 1939 Antonín Hampl udržoval spojení mezi vznikajícím domácím odbojovým hnutím a vládou premiéra Aloise Eliáše, která byla jmenována v dubnu 1939. Tento protektorátní kabinet až do Heydrichova příchodu do Prahy a zatčení svého předsedy v září 1941 se snažil všemi dostupnými prostředky čelit okupační moci i pomáhat – v rámci svých omezených možností – účastníkům i obětem antinacistického zápasu.

K prvnímu zajištění Antonína Hampla gestapem došlo 1. září 1939, kdy nacistické jednotky vpadly do Polska a okupační represivní síly v protektorátu zatýkaly především někdejší představitele českého předválečného politického a společenského života. Po dvou týdnech věznění byl ale díky přímluvě prezidenta Háchy i premiéra Eliáše propuštěn.

Závěr života Antonína Hampla byl ale nakonec tragický i hrdinný zároveň – podobně jako byly tragické i hrdinné osudy tisíců dalších Čechů, kteří se zapojili do protinacistické rezistence.

Epilog života tohoto politika a českého vlastence je zachycen v příspěvku *Vzpomínka na Antonína Hampla*, sociálně demokratického politika a odbojáře, který byl zveřejněn v roce 2016 na webových stránkách České strany sociálně demokratické:

Podruhé byl Antonín Hampl zatčen 6. 5. 1941, kdy pražské gestapo uspořádalo hromadnou represivní akci proti představitelům předválečné sociální demokracie. Společně s Antonínem Hamplem bylo uvězněno dalších 42 významných politických a odborových představitelů strany. Všichni byli vyšetřováni pro ilegální činnost, tajné spolčování, schvalování sabotáží a rozšiřování zpráv z londýnského rozhlasu. Antonín Hampl byl navíc společně s ostatními členy Likvidační komise československé sociální demokracie vyslýchán ve věci majetku strany, jehož se okupanti chtěli zmocnit. Opětovná intervence prezidenta Háchy již v tomto případě Antonínu Hamplovi svobodu nepřinesla. Byl 10 týdnů držen v samovazbě v pankrácké věznici a potom deportován do věznice Moabit v Berlíně. Zde byl podroben opakovanému mučení. Ještě před tím, než měl být nacisty obžalován za přípravu velezrady a souzen, podlehl 17. května 1942 duševním a fyzickým útrapám věznění.

Památku Antonína Hampla dnes připomíná v jeho rodišti pamětní deska, která byla odhalena již krátce po válce, avšak později byla odstraněna a znovu odhalena až v roce 1999. Další pamětní deska věnovaná A. Hamplovi byla odhalena v roce 2016 v někdejší nacistické věznici Moabit.

Zdeněk Víšek

ZE VZPOMÍNEK PAMĚTNÍKŮ

Otiskujeme pokračování z minulého čísla

F. MORAVEC ŠPIÓN, JEMUŽ NEVĚŘILI

Pokud měl sám nějaké pochybnosti, byly do značné míry paralysovány velmi dovedně hranou loyaltou československých komunistů v Londýně pod vedením Noska, Valo a Hodinové, a levého křídla sociálních demokratů v čele s Laušmanem. S československými demokratickými politiky v Londýně se dohodl na politickém programu, který předloží československým komunistům v Moskvě jako podklad pro jednání. Věděl, že jednání nebude lehké, a všechny zprávy z domova, jež jsem mu přinášel, to potvrzovaly. Obával se zejména, že komunisté vyrukují s otázkou mnichovské kapitulace, kterou považoval za nejslabší místo z celé své politické kariéry, a nebyl si jist, zda tato otázka nebude pro komunisty záminkou k jeho diskvalifikaci pro presidentskou funkci

v budoucím státě. Šeptalo se tehdy, že profesor Nejedlý je komunistickým presidentským kandidátem. Ze zpráv z domova jsme věděli, jaké politické zásady tam hlásají agitátoři. Po přečtení jedné takové depeše poznamenal prezident Beneš o své nadcházející cestě: "Jsem samozřejmě připraven na kompromisy. V politice je vždycky nutno dělat rozumné ústupky. Ale stanovil jsem si hranici, za kterou nepůjdu, nechci-li se zpronevěřit svým demokratickým zásadám."

Avšak nikdy a nikomu nesvěřil, kde je tato hranice. Z jeho pozdější činnosti mi bylo jasné, že takové hranice neměl. Konečně, přes průtahy způsobené britskými protesty, Beneš odjel po teheránské konferenci do Moskvy, a tak začala první kapitola zatahování Československa do sovětské záj-

Masarykův lid

mové sféry; kapitola velmi pečlivě připravovaná ze strany sovětské vlády a jejích československých žáků a podřízených.

Všeobecně překvapovalo, že prezident nevzal s sebou na tuto pro budoucí československý stát tak životně důležitou politickou cestu žádného odpovědného politického a vojenského poradce. Snad to bylo na přání moskevských komunistů. Sám se domnívám, a jeho pozdější postup mě v tom utvrzuje, že nechtěl mít při tomto choulostivém jednání svědky - nechtěl z taktických důvodů, aby pravda, kterou v Moskvě pozná, se stala předčasně známou. Chtěl ji dávat československému demokratickému táboru pozvolna a po částech.

Vrátil se z Moskvy s pocity očividně smíšenými. Bylo to patrné zejména z toho, že na mnohé otázky odpovídal nejasně a vyhýbavě. Bylo mi jasno, že sovětská vládní představitelé a českoslovenští komunisté si při jednání velmi dobře rozdělili své úkoly.

O sovětských vládních představitelích mluvil přímo s nadšením. Uzavřel a podepsal s nimi spojeneckou smlouvu, dojednal s nimi vybudování československé armády na sovětském území a měl jejich ujištění, že se nebudou vměšovat do našich vnitřních záležitostí. Zde tedy bylo všechno v pořádku, a zdálo se, že je důvod k radosti, ovšem za předpokladu, že pochybnosti skeptiků, jako jsem byl například já, kteří kladli otázku, zda a do jaké míry je možno sovětským slibům věřit jsou neodůvodněné. Tyto pochybnosti Beneš odmítal se vši rozhodností.

O svém jednání s československými komunisty v Moskvě mluvil méně nadšeně a méně specificky. Prohlásil, že se s nimi "v zásadě" dohodl, což jak jsem věděl, říkal vždycky, když považoval výsledek jednání za nevalný úspěch. Komunisté přes trpké předhůzky prý nakonec přistoupili na to, že o otázce Mnichova nebudou; až na další diskutovat. Dohodl se s nimi na rozpuštění agrární strany, neboť pro komunisty byla nesnesitelná, protože pevně ovládala zemědělské masy a na druhé straně to hovělo samolibosti Benešově, neboť agrární strana byla vždy vůči němu v příkré opozici a způsobila mu velmi často trpké chvíle. Zdá se, že dal v Moskvě souhlas i k rozpuštění strany českých socialistů, ale to pod nátlakem československých politiků v Londýně popřel, když to komunisté v roce 1944 reklamovali. Byl potěšen zjištěním, že senilní profesor Nejedlý pro něho není vážným soupeřem na presidentský stolec. V Gottwaldovi, který byl hlavním komunistickým mluvčím, neviděl ani silnou politickou osobnost, ani svého budoucího rivala a nástupce. Rovněž nedobře odhadl potenciál Kopeckého a tehdy ještě málo známého Slánského. V té době, a ještě dlouho potom, nezjistil a nedal se nijak přesvědčit o dvojaké a přímo zrádné roli, kterou sehrál tehdejší československý vyslanec v Moskvě, Zdeněk Fierlinger. Nedovedl odhadnout, že tento politický kariérista bude jedním z hlavních hrobařů Československé demokracie a svobody.

Osobně jsem měl jasný dojem, že za komunistický souhlas k tomu, aby pokračoval v presidentské funkci, dal

Beneš komunistům mnoho slibů, s nimiž se svému londýnskému okolí hned nesvěřil. Mnohé z nich však se nám stávaly jasnými z některých jeho počinů, které následovaly velmi brzy po jeho návratu z Moskvy a o nichž nemohlo být pochybností, že tam mají svůj původ.

Například krátce po jeho návratu jsem byl překvapen, když se mnou začal velmi rozvláčně projednávat otázku umlčení a odstranění určitých osob z armády, které podle moskevského slovníku už nazýval "fašistickými". Namítl jsem, že důstojník, který sympatizuje s agrární stranou, nemusí být ještě fašista, právě tak jako velitel, který potrestá vojáka židovského původu, nemusí být ještě antisemita. Pravda je, že jsme v armádě fašisty neměli. Komunisté zřejmě dali Benešovi seznam osob, které ze svého hlediska považovali za protidemokratické. Komunistický výklad pojmu demokracie ovšem už tehdy zahrnoval do protidemokratického tábora každého kdo nebyl komunist.

Benešova neurčitost a jednostrannost ve výkladu o výsledcích moskevských jednání měla ovšem nevyhnutelně neblahé následky na československé veřejné mínění. Doma, ve vlasti, posílila samozřejmě posici a politickou agitaci komunistů a demokratické elementy se octly v rozpacích a v defenzivě vůči favorisovaným a početně přeceňovaným komunistům. Kariéristé, oportunisté a lidé bojácni se začali hrnout do komunistického tábora, kde se jim zdály perspektivy do budoucnosti nejslibnější.

V ministerstvu národní obrany v Londýně jsme najednou měli stohy žádostí o přeložení do Sovětského svazu, poněvadž žadatel chce "bojovat po boku slovanských bratří" Komunisté velmi dovedně inscenovali automatické přezkušování spolehlivosti všech příslušníků československé emigrace, což vedlo k nechutnému špiclování a denunciaci. Posice některých členů československé vlády v Londýně byla otřesena a postižení byli ovšem ti, kdo byli známi svým nekompromisním postojem vůči komunistům. Ostatní demokratičtí politikové se s profesionální pohotovostí okamžitě přizpůsobili konjunktuře a začali hledat styčné body spolupráce s komunisty, někteří z nich opravdu s horlivostí přesahující střízlivý politický rozum. Byli příliš krátkozrací, aby viděli, že už tehdy, v roce 1943, pomáhají stavět základ k událostem února 1948.

Rozštěpení československé emigrace po prvním presidentském zájezdu do Moskvy bylo okamžité. Ve vedení československých záležitostí došlo k dualismu, soupeření mezi skupinou moskevskou a londýnskou zasahovalo do všech odvětví. Převaha byla ovšem na straně moskevské, tím spíše že prezident, který měl v ruce formální rozhodování, se střezil, aby cokoli rozhodl proti přání Moskvy. Ideologické rozštěpení v československém táboře bylo dokonale, přičemž komunistická cílevědomost, plánovitost a neústupnost, krytá velmi chytře vlivem vlády sovětské, ostře kontrastovala s bezplánovitostí, nemohoucností a bojácností skupiny demokratické.

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ 1945

5. května 1945 vypuklo v Praze spontánní celonárodní povstání do jehož čela se postavila Česká národní rada vytvořená krátce předtím z představitelů domácího odboje. Během následujících čtyř dnů zažila Praha, jejíž ulice se pokryly stovkami barikád, tuhé boje a chvílemi se zdálo, že město a jeho obyvatelé zaplatí krutou válečnou daň na samém prahu míru. Povstalcům nečekaně pomohli vojáci armády generála Vlasova, kteří 6. a 7. května účinně zasáhli do bojů v některých částech Prahy. Pomoc americké armády, jež 6. května vstoupila do Plzně, znemožnil odpor Sovětského svazu. O osudu Varšavy však Prahu však nakonec zachránila rozvaha České národní rady, jež 8. května uzavřela s německým velením dohodu o kapitulaci německých vojsk v Praze.

Praha – a další česká města byla osvobozena statečným bojem českých lidí ještě před příchodem Rudé armády, která vstoupila 9. května do města prakticky již svobodného.

Tak popisuje historik dr. Josef Tomeš události v úvodu publikace *Pražské povstání 1945*, vydané v roce 1995 Klubem dr. Milady Horákové. Kniha vyšla původně v roce 1965 v Radě svobodného Československa ve Washingtonu. Jsou to autentické vzpomínky členů tehdejší České Národní rady Otakara Machotky, Josefa Kotrlého, Oskara Pejši, Vladimíra Krajiny a Františka Schwarbergra.

K dokreslení tehdejší dramatické situace uvádíme výňatek z knihy týkající se případu zamlčované pomoci anglických zbraní určených pražskému povstání, které dojednal prezident Beneš a které zablokoval Světský svaz:

A nyní ještě slovo o slíbených zbraních z Anglie. Nedošly před revolucí a nedošly ani později za revoluce, přestože slib dodati zbraně byl opakován. Bylo nám to záhadou a působilo to na nás depresivně. Nevěřili nám? Nestáli jsme jim za to? Nebylo to všechno jen jakýsi podvod? Záhadu mi mnohem později objasnil prezident dr. Beneš. On sám dal souhlas ke shozu zbraní a vlastně požádal anglickou vládu, aby shoz provedla. Anglická vláda slíbila vyhovět a určila, aby zbraně byly odeslány ze skladů zbraní v Bari v Itálii. Bylo naloženo celkem šest letadel a dokonce jejich motory byly již spuštěny. V tom okamžiku přišel zákaz zbraně odeslat a naložená letadla byla opět vyložena. Zákaz odeslat zbraně byl dán na naléhavé přání Stalinovo, jemuž anglická vláda ze spojenecké solidarity a jistě proti svému lepšímu přesvědčení vyhověla. Stalin sledoval zde svoji starou a osvědčenou politiku, že národní revoluce proti Hitlerově vládě nemají být spojenci podporovány a že mají vykrváčet. Obzvláště ovšem revoluce národu, které se chystala osvobodit Rudá armáda. Stalin nemohl podporovat revoluce národní, nekomunistické. Dokonce komunističtí revolucionáři, jak ukázala později Jugoslávie, mohou být špatnými služebníky Sovětského svazu. Ani v Praze neměla být úspěšná revoluce, ať už národní nebo komunistická. Svobodu měla všude přinést Rudá armáda a se svobodou komunismus. Proto muselo vykrváčet povstání Varšavské, ač Rudá armáda byla těsně u Varšavy, a proto muselo vykrváčet povstání Slovenské. Také povstání Pražské mělo být Němci rozdrčeno. Stalinův úmysl se téměř zdařil i v tomto případě.

Ruské počínání bylo ovšem zradou na spojenecké věci. Ale to Stalinovi nevadilo. Stalin také neměl nejmenších ohledů na to, že v uvedených třech povstáních vykrvácelo nebo mělo vykrváčet desetitisíce lidí nadarmo. Hlavním cílem bylo rozšíření sovětského komunismu a to se mohlo stati nejrychleji a nejbezpečněji dobytím uvedených tří zemí Rudou armádou. Zabraní továren a jiné podobné činy neměla ovšem provést Rudá armáda, nýbrž lokální komunisté. Měli postavit československou vládu před fait accompli. Smrkovský spolupracoval s jinými stranami a s nekomunistickými odbojovými skupinami, aby je měl pod dozorem a aby je pokud možno ovládl. Chtěl vzít národní revoluci vítr z plachet. Chtěl, aby komunisté měli také zásluhu o národní revoluci, kdyby byla nevyhnutelná. Ta však neměla být, pokud to nebylo nutné.

Takto se Sovětský svaz – Stalin – choval tehdy, a v tomto stylu pokračuje dnešní Rusko – jak to vidíme dnes na Ukrajině.

Masarykův lid

Otiskujeme pokračování článku J. Šaldy z knihy „Budování tisku“

BUDOVÁNÍ TISKU

V ofsetovém tisku jsem využil velké možnosti a proto hned po válce v roce 1918 jsem hledal v Německu ofsetový rotační stroj pro tisk na kotoučový papír, který jsem viděl na Buchgewerbe Ausstellung v Lipsku v červenci roku 1914, tedy krátce před vypuknutím války. Byl jsem asi první, jenž ofsetovou rotačku objednal. K ofsetu byla nezbytná také reprodukce, ale toto důležité odvětví novinářského podniku bylo u nás zřízeno už při objednání první anglické ofsetky (pro tisk naplocho) v roce 1912-13 a teď již dobře fungovalo. Řídil ji reprodukční fotograf Jarolím, jenž se časem stal jedním z pilířů Melantricha právě tak jako celé jeho oddělení.

Když v roce 1922 nám došel objednaný rotační stroj, měli jsme už s ofsetovým tiskem tolik zkušeností, že jsme mohli hned přikročit k vydávání obrázkového týdeníku. Dali jsme mu jméno „Pražský ilustrovaný zpravodaj“. Jeho počátky nebyly snadné. Prvním redaktorem byl nadaný spisovatel, vyšší z dělnických řad, J. R. Hradecký. Administrátorem byl Artur Vaňous (nemanželský), po matce Čech, po otci Němec z Berlína. V té době se přestěhoval do Prahy, měl už praxi z novinářského podniku v Berlíně a bylo mu možno svěřit celé vedení nového listu. Po krátkém čase se objevila u Hradeckého duševní choroba a na jeho vedoucí místo nastoupil dosavadní jeho spolupracovník Jan Morávek.

Jan Morávek vedl „Zpravodaj“ až do roku 1943, kdy se věnoval celé literární práci. Byl rodákem z Posázaví, vyučil se řezníkem, přešel ke kočovnému divadlu (jak rád si i potom zarecitoval Rostandova „Cyrana“, zejména verše na dlouhý nos), prodělal jako voják celou válku a po válce uchytil se v kterémsi týdeníku, odkud přišel k nám. Brzy se stal velmi čteným autorem povídek a románů s náměty z dělnického a plaveckého prostředí posázavského lidu. Četná jeho díla byla také zfilmována.

Řekl jsem, že počátky „Zpravodaje“ nebyly snadné. Ani ne tak při získávání čtenářů a odběratelů, jichž počet neustále rostl, jako spíše při získávání inzerce, zejména drobné pro Malého oznamovatele. Tu se Vaňous uchýlil k prostředku, dotud u nás neznámému: zařazoval fingované inzerty do rubriky „Nabídnutí k sňatku“. Jeho trik měl brzy úspěch, docházelo tolik inzerce, že jsem byl nucen přikázat, aby všechna nabídnutí k sňatku byla před otištěním předkládána šéfredaktoru Morávkovi ke schválení. První sto-tisíce odběratelů docílil „Zpravodaj“ za půl druhého roku. Postupně potom dosáhl nákladu 250 až 260 tisíc exemplářů. Později už náklad nestoupal, ale držel se na stejné výši.

Čím jsme dosáhli takového nákladu v poměrně krátkém čase asi deseti let? „Zpravodaj“ byl u nás prvním obrázkovým listem, který k aktuálnímu událostem přinášel fotografická vyobrazení. Nebylo v republice větší události, abychom k ní nepřinesli obrázek, ať to byla významná oso-

ba nebo děj, ve „Zpravodaji“ vždy byla nějaká momentka. Zprvu to byly osoby a události domácí (to vedlo k zřízení vlastního reportážního fotografického oddělení, dotud v redakcích neznámého, a k funkci redaktora fotografií), potom následovaly obrázky z celého světa. Všechny světové agentury předkládaly nám své snímky k výběru, takže naše zpravodajství bylo rychlé a úplné. V listě byla řada rubrik a informací, o které měli čtenáři neustálý zájem. Byly to ovšem také romány na pokračování, které stále udržovaly a připoutávaly čtenáře. To byly asi hlavní příčiny úspěchu „Zpravodaje“, ale i všech dalších listů, které jsme vydávali. Základem ovšem byla technická výprava, jež šla s duchem doby. Dokonalá organizace prodejní byla předpokladem samozřejmým.

Pomáhala ovšem také zajímavá propagace. Soutěže, které jsme vypisovali ve „Zpravodaji“ a dalších obrázkových časopisech, byly v naší malé a mladé republice něco zcela nového a přinášely vždy úspěch. Po dvaceti letech je nalézáme s různými obměnami opakovány ještě dnes.

Další příčinou úspěchu „Zpravodaje“ byla ovšem levná cena. „Zpravodaj“ o 16 až 24 stranách stál pouhých 80

Masarykův lid

haléřů. „Zpravodaj“ byl dlouho bez konkurence a přece jsem stanovil tak nízkou cenu, ne abych odradil možnou konkurenci, nýbrž aby se list rozšířil v lidových vrstvách. To se také plně podařilo a ztráty prvních let, byly-li jaké, brzy byly nahrazeny.

„Hvězda československých paní a dívek“ byla po Večerním Českém slovu nejúspěšnějším listem Melantricha za mého vedení. Prvního čísla jsem vytiskl 100.000 exemplářů a zdarma rozdál. Dostaly je ženy kupující na trzích stejně jako trhovkyně, všechny prodejny novin výtisky zdarma rozdávaly, takže ve 24 hodinách byl náklad rozebrán. Mne samotného překvapilo, že na další číslo došlo tolik objednávek, že jsme hned druhého čísla tiskli více než 100.000

a první číslo ještě dotiskovali pro ty čtenářky, jež je nedostaly. Byl to jedinečný úspěch na první ráz, v našem národě nebývalý. A byl to úspěch trvalý, náklad „Hvězdy“ nikdy neklesal, ale neustále stoupal, i když se objevila několikrát konkurence, která „Hvězdu“ do podrobností kopírovala. Teprve za okupace jsme byli nuceni náklad snížit pro malý přírůstek papíru.

Ti čtenáři, kteří si přečtou paměti legendárního ředitele Melantrichu Jaroslava Šaldy se zcela jistě budou ptát: ...“Kde je ten velký Melantrich?”

Bohužel už není, byl rozprášen, rozprodán a podlehl chamtivosti a hlouposti.

JAZYKOVÝ SLOUPEK

ČEŠTINA ŽIVÁ

Paměť je věc podivná. Jakkoli chabne, občas se z ní vynoří dávná vzpomínka. Tak třeba: Sledoval jsem včera v televizi předpověď počasí a při zprávě o růstu teploty jsem si náhle vzpomněl na příhodu, která se stala před několika desítkami let. Mojí kolegyni, která s námi sledovala zprávy, při stejné příležitosti *ruply nervy*. „Ty pacholku“, oslovila meteorologa, jestli ještě jednou řekneš *od třech, od čtyřech*, tak vběhnu do televize a . . .“. Raději její výhrůžku uvádět nebudu. Otevírám Příruční mluvnici češtiny na straně 307 a čtu: „Číslovky *tři, čtyři* mají tvary téměř shodné s typem *kost*. Genitiv *tří/třech*, v G číslovky *čtyři* se užívá substandardního tvaru *čtyřech*. Tak vidá, mojí kolegyni češtinářce sklaplo. Co jazyk obecný vytrvale opakuje, to ten spisovný časem spolkává.

Čtu v tisku: „Mosty se dnes někdy *staví* jako ve středověku.“ Při slovesném tvaru *staví* se mi tví před očima. Tvar plurálu typu *sázejí* je nejen zapomenut, ale i Pravidly dovolen. Takže vzpomínky *odchází*. Připomínám si prezidenta Havla, po kterém při slově *Česko* lezly slimáci. Dnes jsou ti, kdo si podobný pocit zachovali, zaslinění od paty k hlavě. Pokud už jim už vlasy nezešedly, pak *zešedí* dnes, Zvyknout si na pravidla, která *chybí*, kterým *nerozumí* se nedaří. Co naděláš, jazyk se zkrátka vyvíjí a staromilci jeho posun nezastaví.

Někdy si jazyk hovorový ten spisovný naprosto podmanil. Příklady: „Chcete se podělit o *vaše* úspěchy?“ (ČT 4. l.) „Znám lidi *mého* věku.“ „Mrzí vás, že jste si *vaše* krivdy nevyřešili?“

„Musil jsem pečovat o Matěje, *mého* třináctiletého labradora“ (vše TÉMA 25.2.). Vyděsilo mne, že jsem v poslední době nenalezl *jediný* případ použití přivlastňovacího zájmena zvrátneho. Nedovedu pochopit, že pisatel (nebo korektor) tu nenáležitost necítí a nechá *své* texty bez opravy.

„Paliva přestanou být. . .*schopny*. . .“ Ty usnesení jsou. . .*plněny*. . .“ atd. Tady se mi chyby zdají sice nesnesitelné, ale přípustné. Dokonce jsem jim nakloněn. A nebyl bych dokonce ani proti radikálnímu odstranění *i/y* v přísudkových koncovkách. Slováci tak učinili a srozumitelnost řeči neutrpěla. Vida, i devadesátiletý staromilec je schopen pokroku.

Vývoj postihuje i slovní zásobu. *Partaj* už dnes není jen *nájemník*, ale i politická strana. A toto slovo dosti ohavné už najdete i ve slovníku spisovného jazyka. „Naše *partaj* předčí ostatní strany pravdomluvností a poctivostí.“ To je věta, kterou jsem si kdysi, v době volební kampaně, vypsal ze seriálních novin. Její pisatel nepochopil, že výraz *partaj* je (jak mne naučila říkat dříve uvedená Mluvnice) *substandardní* a nese v sobě příznak pejorativnosti. Očekával bych, že na řeč citlivý autor bude větu formulovat jinak: „Naše strana předčí ostatní *partaje*...“

Příkladů podobných předešlému lze vyhledat přehršel. Uvedu jen pár titulků z LN: „Pokuta za návštěvu Zemana ve *špitálu*“, „Nové datum pro předání *metálů*“. „Obce mají bič na *potížisty*“. Alespoň v titulcích by si mohly noviny honosící se kulturností *lidovou* češtinu odpustit.

Nezbývá než omluva za nepříliš podařený dnešní sloupek. Je z mých čtených poslední, a tak je dost osobní. Děkuju těm, kdo je četli a přeju všem, kdož mají svůj rodný jazyk rádi, aby své lásce zůstali věrní. Byl bych šťasten, kdyby škola vybavila děti do dospělosti kritičností vůči ohavnostech v podobě psané a především mluvené (mluvíme mnohem víc než píšeme), které vnáší do jazyka překotná současnost.

Miroslav Šlapal

Masarykův lid**DÁRCI MASARYKOVA LIDU**

Dušková Miroslava	Praha 5	300	•	Škrabánková Hana	Čakovice	600
Hofbauer Jan	Praha 15	100	•	Tučková Marie	Hr. Králové	400
Houdková Kateřina	Praha 10	500	•	Vlk Lubomír st.	Praha 5	100
Ježdíková Marta	Liberec	400	•	Vlk Lubomír ml.	Praha 5	100
Loukotková	Benešov	300	•			
Řezáčová Eva	Sadská	500	•	<i>Všem dárcům srdečně děkujeme. Bez jejich finanční i morální podpory bychom již nemohli Masarykův lid vydávat!</i>		
Šimová Hana	Praha 6	400	•			
Šindelová Jana, Michal Motyčka	Praha	11050	•			

**ZE ŽIVOTA KLUBU
MILADY HORÁKOVÉ****DNE 25. 12. 2021 UPLYNULO 120 LET
OD NAROZENÍ
JUDR. MILADY HORÁKOVÉ**

Klub MH i MČ Praha 2 uspořádala dne 11. 1. 2022 připomínku tohoto výročí

Bylo úterý dopoledne, vrcholila epidemie, a přece se u rodného domu JUDr. Milady Horákové, rozené Králové, sešlo nečekané množství lidí. Zástupci MČ Praha 2, členové našeho Klubu, studenti Gymnázia Milady Horákové, politici, veřejnost a novináři. Na domě byly zakryty dvě desky, jedna z nich měla být slavnostně odhalena. Pro zasvěcené osoby vznikla situace, kterou s úsměvem pozorovaly. Lidé se shromažďovali u menší ze dvou desek, domnívajíce se, že na domě se k odhalení chystá jen malá informační tabule. Dění se ale přesunulo na samotné nároží domu. Zde promluvily dvě starostky Prahy 2. Ta současná, Alexandra Udženija, i ta minulá, která se významně podílela na přípravě a vzniku pamětní desky, nyní již ministryně obrany Jana Černochová. Za náš Klub řekl několik dobře volených slov místopředseda Filip No-

vák. Potom již tři výše jmenovaní společně strhli velikou modrou plachtu. Nová pamětní deska, věnovaná Miladě Horákové, na sebe okamžitě přilákala pozornost všech zúčastněných, a to obsahem textu, výtvarným nápadem a nádherným provedením. Zájem všech přítomných a především novinářů se pak zaměřil především na přítomnou autorku Janu Šindelovou. Byl čas na nadšené ovace, na fotografování i na rozhovory. Mezi přítomnými z řad politiků byly s námi i dvě dámy, které dlouhá léta připomínají odkaz Milady Horákové a spolupracují s naším Klubem, senátorka Miroslava Němcová a pražská radní Hana Kordová Marvanová.

S velikou radostí jsme u pamětní desky přivítali i pátera Jakuba Berku z kostela svatě Ludmily, jež se poklonil památce Milady Horákové a popřál novému

Masarykův lid

uměleckému dílu, aby pomohlo udržovat v paměti tuto mimořádnou ženu, právničku a političku.

Z rušné křižovatky jsme se pak přesunuli do ne-dalekého kostela svatě Ludmily, kde byla téměř přesně před 120 lety pokřtěna Milada Anna Vlasta Králová, později provdaná Horáková.

Setkání v kostele svatě Ludmily moderoval Lukáš Jurek, vnuk Františka Přeučila, odsouzeného na doživotí v procesu s Miladou Horákovou. Lukáš Jurek na začátku duchovního setkání zavzpomínal na svého dědečka a potom vyzval ke slovu starostku A. Udženiju. Z jejích úst zazněla slova vyjadřující úctu Miladě Horákové a dalším statečným lidem, kteří nepodlehli komunistické diktatuře. Poděkovala všem, kteří se zasloužili o vznik pamětní desky i publikace Milada Horáková a Královské Vinohrady. Zvláště pak vyzvedla umělce Janu Šindelovou a Michala Motyčku, kteří podle jejích slov vytvořili mimořádné umělecké dílo, a to bez nároku na honorář.

Konečně nastal čas, aby za autory desky mohla promluvit Jana Šindelová. Její slova si můžete přečíst v dalším příspěvku.

Filip Novák krátce představil novou publikaci Milada Horáková a Královské Vinohrady. (blíže se o ní dočtete v následujícím článku). Jakub Berka, farář ve sv. Ludmile, popřál knížce spolu s autorem textu a s Lukášem Jurkem mnoho čtenářů. Velmi emotivní pak byla promluva pátera Berky, v níž zmínil nejen Miladu Horákovou, ale i dva dlouholeté a významné členy KMH, kteří nás nedávnou opustili, Jitku Titzlovou a Františka Šedivého. Společně jsme se pak za všechny tři statečné občany pomodlili.

Při shromáždění v kostele zněla varhanní hudba v podání Pavla Černého, koncertního umělce a pedagoga. Ve výtečně zvoleném programu zazněla kromě

naší národní hymny také chorální fantazie „Svatý Václave“, kterou Petr Eben vytvořil v reakci na smrt Jana Palacha, dále jedna z nejdojemnějších skladeb Johanna Sebastian Bacha „O Mensch, bewein dein Sünde groß“ (Ó člověče, opláč svůj hřích veliký) a improvizace Pavla Černého Milada. Autor o své improvizaci napsal: "V hudební improvizaci, jako v životě, nelze úplně předvídat sled událostí, ale můžeme si vytyčit cíl, téma, motiv, našeho počínání. Velké osobnosti nám k tomu jsou inspirací. Tak, jako mnoho hudebníků vzdalo hold Bachovi tím, že zkomponovali skladby na tóny b – a – c – h, pokusím se nyní vzdát hold velké ženě našeho národa hudebním kryptogramem. Jméno Milada je možno vyjádřit tóny: tón „e“ se nazývá ve starém názvosloví tónem „MI“, tón „a“ býval tón „LA“ a následují dnešní tóny D, A. V improvizaci se objeví také další témata, která jsou obecně známá a dotvoří symbolicky její obsah.“ Posluchači pak slyšeli skladbu, v jejímž závěru se tísňivě prolínala témata budovatelské písně z 50. let Kupředu, levá a naší národní hymny Kde domov můj.

Přítomní zůstali ještě dlouho sedět a čekat, až v nich dozní silné dojmy ze společného zážitku. Rozcházel se dojatí. Díky velkorysosti městské části Praha 2 si všichni účastníci duchovního setkání v kostele svatě Ludmily mohli odnést novou knížku.

Na webových stránkách KMH:

www.miladahorakova.cz

a na facebooku:

www.facebook.com/miladahorakovaofficial

najdete stream celého dopoledního programu i zkrácenou videoreportáž s řadou detailních záběrů z kostela, kterou pro Klub dr. Milady Horákové vyrobil Jan Senius a jeho firma Finfilms.

JANA ŠINDELOVÁ A MICHAL MOTYČKA, AUTOŘI PAMĚTNÍ DESKY PRO MILADU HORÁKOVOU

Autoři o svém díle napsali:

“S úctou se skláníme před památkou statečné ženy při příležitosti 120. výročí jejího narození, slavnostně odhalujeme pamětní desku, jež bude veřejnosti připomínat místo narození významné české právničky a političky JUDr. Milady Horákové, její činnost, její konflikt s totalitami i její skon. Odhalení pamětní desky JUDr. Milady Horákové je nejen důležité memento, ale i poselství a impuls k zamyšlení pro dnešní dny a budoucnost, připomínající její boj za role a po-

stavení žen ve společnosti, trhliny ve svobodě a demokracii,ect.

Umístění pamětní desky na rodný dům Milady Horákové iniciovala paní Jitka Titzlová, členka výboru Klubu dr. Milady Horákové, a díky laskavé podpoře Městské části Praha 2 a Klubu dr. Milady Horákové byla možná její realizace.

Milada Horáková se narodila do rodiny pana Čeňka Krále dne 25. 12. 1901 v domě, který stojí na rohu Bělehradské a Rumunské ulice v Praze 2. Pamětní

Masarykův lid

deska je umístěna na nároží domu, vizuálně nej důležitějším místě otevírajícím se směrem do náměstí. Vlastní tvar vychází z daného čtveroblouku nároží. Pozice zavěšení a formát vyplývají z tektoniky domu, především z členění oken. Výška desky mírně převyšuje lidské měřítko a svým středem lehce levituje nad horizontem. Vytváří dostatečnou míru zázemí pro nesení informace vyjadřující svou vážnost a důraz. Text je umístěn na horizontu, ve výši očí, a vytváří blok dělící desku na části. Spodní část je věnovaná textu a horní plocha ve své prázdnotě graduje světelným akcentem v podobě zlaté čočky, jež v sobě nese symboliku, jak vnitřní naléhavosti, tak přítomnosti do sebe absorbující současné skutečné okolí i vlastního diváka. Kruh neboli bod, v přeneseném smyslu Omfalos, jako střed našeho světa představuje místo setkání, reflexním povrchem jemně odráží okolní dění, světlo a oblohu, generuje aktuální obrazy z ulice i závažné otázky dějin. Je symbolem zrodu i zániku, člověka i Boha. Kovový trn umístěný ve spodní části slouží k uctění památky květinou či věncem.“

Více o autorech pamětní desky pro Miladu Horákovou

Jana Šindelová se narodila 23. 7. 1970 ve Šternberku, je vizuální umělkyně, teoretička umění a kurátorka. Studovala výtvarnou výchovu na PdF a teorii a dějiny umění na FF UP v Olomouci, absolvovala AVU v Praze (Jiří Lindovský, Milan Knížák) a Mezinárodní letní akademii umění v Salzburku u Kiki Smith. V disertační práci *Václav Cigler a jeho škola* (UK Praha, 2015) analyzovala pohled umělce a pedagoga Václava Ciglera na výtvarné umění přes vnímání pohybem, prostorem a časem. Zabývá se kresbou, grafikou a *site specific*. Od roku 1992 vystavuje na výstavách v České republice i v zahraničí, její práce jsou zastoupeny ve sbírce National Gallery of Art ve Washingtonu, D. C., Galerie Klatovy / Klenová, v soukromých sbírkách v České republice a v zahraničí. Od roku 2002 spolupracuje s Václavem Ciglerem a s Michalem Motyčkou, společně připravili přes 100 projektů a výstav a vydali 9 publikací. Je spoluautorkou monografie *Václav Cigler: prostory/projekty* (2009) a dalších publikací, např. Steven Henry Madoff *Václav Cigler Light and Space in the Garden of Reason* (2010), Václav Cigler, Michal Motyčka *AKČYTOM RELGIC* (2016), Václav Cigler, Michal Motyčka *Jsme 100/We are 100, Otevřený hrob/The open Tomb, Událost místa/Spatial occasion* (2018), Václav Cigler *Kresby/Drawings* (2019), Václav Cigler, Michal Motyčka *Světelné pole/Light Field* (2019).

Michal Motyčka se narodil 18. března 1974 v Praze, je umělec a architekt. Absolvoval fakultu architek-

tury ČVUT v Praze (1992-2001), ateliér Sklo v architektuře prof. Mariana Karla na VŠUP v Praze (1995-2000), studijní stáž na Škole architektury prof. Emila Přikryla na AVU v Praze (1999) a studijní stáž na oboru skla na Rhode Island School of Design v Providence v USA (1999-2000). Zabývá se přesahem mezi architekturou a současným vizuálním uměním. Vystavoval v mezinárodně respektovaných muzeích v Corning Museum of Glass, v dánském Ebeltoftu a Aarhusu, a v belgickém Lommel. Od roku 1999 spolupracuje s Václavem Ciglerem.

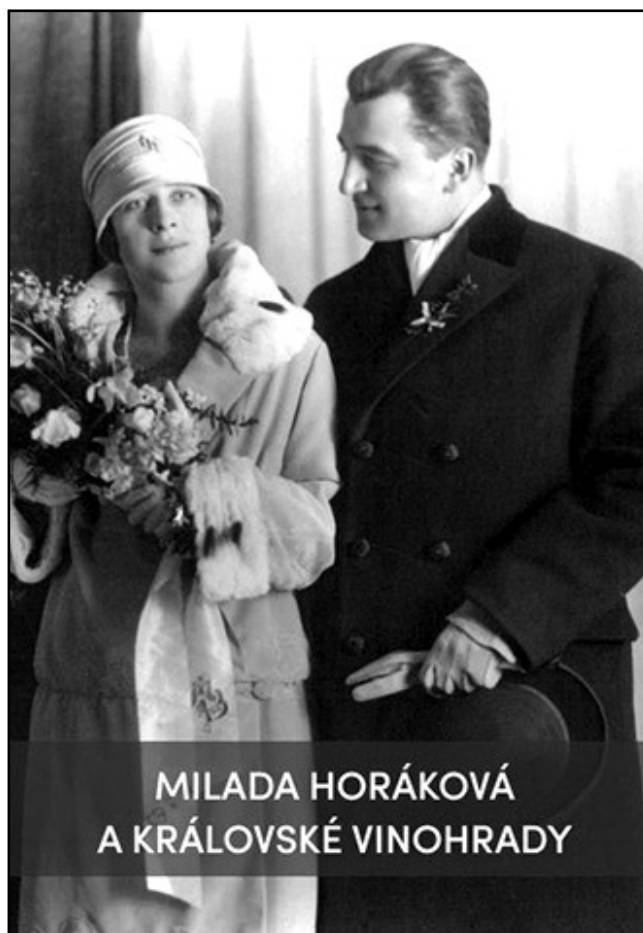
Společné realizace ve veřejném prostoru s Václavem Ciglerem: 2000-2009 terasa a skleněná lávka, Museum Kampa, Sovovy mlýny, Praha • 2005 parkan, Severočeská galerie výtvarného umění v Litoměřicích • 2008 *Vertikály*, Palladium, Praha • 2009 *Zrcadlíci křídla na vodní hladině*, vodní zámek Fraeylemaborg, Nizozemsko • 2014 *Sloup s odraznou plochou*, piaristický chrám Nalezení sv. Kříže, Litomyšl • 2015 *Menza a Světelný kříž*, dokončení světelné sakrální instalace v piaristickém chrámu Nalezení sv. Kříže, Litomyšl • 2016 *Výtvarná intervence*, Klášter benediktinek na Bílé Hoře, Praha • 2018 *Václav Cigler, Michal Motyčka: JSME 100*, výtvarná intervence ve veřejném prostoru v Litomyšli • 2018 *Václav Cigler, Michal Motyčka: Otevřený hrob*, výtvarná intervence v kryptě piaristického chrámu Nalezení sv. Kříže v Litomyšli • 2019 *Václav Cigler a Michal Motyčka: Světlem*, Arcidiecézní Muzeum Olomouc • *Václav Cigler a Michal Motyčka: Zvnějšnění*, Obrazárna Arcibiskupský zámek a Květná zahrada v Kroměříži • *Václav Cigler, Michal Motyčka: Břít*, 2019, Zlatá stoka, Třeboň.

Vybrané architektonické projekty Michala Motyčky: 1999 realizace pamětní desky „obětem obou totalit“ Karolinum, UK Praha • 1999-2001 rekonstrukce areálu Sovových mlýnů pro Muzeum Kampa v Praze • 2001 Galerie Zdeněk Sklenář v Praze • 2003-2004 rodinný dům Dobřichovice • 2004 rekonstrukce ZŠ Na Dědině, Praha 6 • 2005-2011 rodinný dům Motyčka, Praha • 2007-10 Vila Tuchoměřice • 2009-2010 Pivovar MMX, Lety • 2010 Revitalizace areálu Klementina, Praha • 2012 rodinný dům Drbohlav, Praha • 2013 rekonstrukce vily v Pyskočelích • 2014 rodinný dům, Přerov nad Labem • 2014-2015 elektrárna Pyskočely • 2015 rekonstrukce hotelu Bishop's House, Praha • 2016 rekonstrukce hotelu Golden Star, Praha • 2016-2017 rekonstrukce bytového domu Boky, Praha 6 • 2018 rekonstrukce hotelu Clementin, Praha • 2018 rekonstrukce Galerie Miroslava Kubíka v Litomyšli • 2018 rodinný dům Brokeš v Litomyšli • 2019 rekonstrukce hotelu Waldstein, Praha • 2020 rekonstrukce hotelu Mucha, Praha.

MILADA HORÁKOVÁ A KRÁLOVSKÉ VINOHRADY

SPOLEČNÁ PUBLIKACE KMH A PRAHY 2

Ke 120. výročí narození Milady Horákové vyšla drobná, ale půvabná knížka Milada Horáková a Královské Vinohrady. Autorem textu je Filip Novák, který ve čtrnácti vybraných zastaveních provází čtenáře po místech na území Prahy 2, jež jsou spojena právě s dr. Miladou Horákovou, její rodinou a prací. Taková místa najdeme především na Královských Vinohradech, kde se Milada Horáková (tehdy Králová) v roce 1901 narodila, kde trávila svá dětská i studentská léta, a kde také poznala svého budoucího muže Bohuslava Horáka. Jsou to místa, na nichž si můžeme připomenout radostné i smutné, ba i tragické chvíle života dvou vinohradských rodin, propojených od roku 1927 sňatkem Milady a Bohuslava. Radosti i smutek k lidskému životu patří od nepaměti, tragické události se však Královým a Horákovým skutečně nevyhýbaly... V jednotlivých zastaveních si tedy můžeme přiblížit místa, která Milada Horáková dobře znala a jež byla před lety součástí jak jejího soukromého světa, tak i profesní dráhy, anebo – to se týká posledních zastavení – připomínají její památku, kterou se představitelé komunistického režimu vehementně snažili vymazat lidem z paměti. Je nesmírně důležité, že se jim to nepodařilo. Text vznikl v úzké spolupráci s historičkou Zorou Dvořákovou a s využitím mnoha jejích poznatků. Kniha je s laskavým svolením Jany Kánské, dcery Milady Horákové, doplněna řadou rodinných snímků. Dobové fotografie budov poskytla Praha 2 a farní sbor Českobratrské církve evangelické v Korunní ulici. Skutečnou ozdobou publikace jsou pak aktuální snímky fotografky Petry Hajské. Uvnitř najdete také plánek, v němž jsou přehledně vyznačena jednotlivá zastavení. Zásluhou grafiků Jany Šindelové, Patrika Bílého a redaktorky Ley Trojanové působí kniha příjemně a pozitivně. Je to na místě, vždyť Milada Horáková prožila na Vinohradech spolu s rodiči Královými, se svými sourozenci a později i s manželem Bohuslavem a dcerou Janou mnoho krásných let, ačkoliv také zde do jejího civilního i pracovního života zasáhly události méně radostné.

**MILADA HORÁKOVÁ
A KRÁLOVSKÉ VINOHRADY**

Knížka svádí k procházce. Koneckonců máme již několik ohlasů od našich členů, že se po čtrnácti zastaveních Milady Horákové na Královských Vinohradech vydali a vzali s sebou i své přátele. Uvědomili si mimo jiné, jak je v nesvobodné době snadné, aby se pěkný rodinný život čestných lidí změnil v tíseň spojenou s justiční vraždou, pronásledováním rodinných příslušníků neprávem odsouzeného člověka a nelehkým životem všech lidí z rodiny postiženého, kteří zůstali v komunistickém Československu, i těch, kteří byli dohnáni k emigraci.

Pater J. Berka, L. Jurek a F. Novák představují novou publikaci čtenářům

Kniha není prodejná. Pokud máte o knihu zájem, napište nám na:

klub@miladahorakova.cz nebo na adresu: KMH, Na Planině 13, 140 00 Praha 4–Krč

JAK VZNIKALA PAMĚTNÍ DESKA

Naše kolegyně a jednatelka výboru Klubu dr. Milady Horákové, paní Mgr. Jitka Titzlová, několik let svým charakteristicky důrazným způsobem opakovala, že na rodném domě Milady Horákové chybí pamětní deska. Každý, kdo jde kolem domu na rohu Rumunské a Bělehradské ulice v Praze 2, by měl mít možnost si přečíst, že se zde narodila žena, která je jednou z největších osobností našeho národa, hrdinkou, symbolem a vzorem pro mnohé z nás. Jitka pak začala jednat se současnými majiteli domu, s rodinou Müllerovou, a setkala se u nich s velkým porozuměním. Díky ní se také vytvořily velmi úzké vztahy Klubu s MČ Praha 2 a paní profesorka Titzlová dostala od jejích představitelů příslib finanční a organizační pomoci při uskutečnění našeho záměru. Zároveň dohodla spolupráci Klubu s Prahou 2 při vzniku publikace o životě Milady Horákové na Královských Vinohradech. To vše proběhlo během první poloviny „covidového“ roku 2020. Na začátku listopadu téhož roku paní Mgr. Jitka Titzlová náhle zemřela.

Zůstali jsme v údivu a smutku stát. Dokončit Jitčino započaté dílo jsme považovali za svou povinnost a nejlepší způsob, jak uctít její památku. Blížilo se 120. výročí narození Milady Horákové, které jsme si rovněž chtěli s úctou připomenout. Stejně to cítili i naši partneři z MČ Praha 2, tehdejší starostka Jana Černochová, místostarosta Jaroslav Šolc a paní Leona Trojanová z odboru kultury. Domluvili jsme se, že do roka a do dne bude instalovaná deska a vyjde i publikace!

Velmi brzy poté jsme oslovili umělce Janu Šindelovou a Michala Motyčku, kteří se bez nároku na honorář ujali práce na návrhu pamětní desky. Od počátku jsme věděli, že velkým oříškem bude najít na domě místo

pro pamětní desku tak, aby byla umístěna důstojně a nezastínily ji reklamní prvky a krátkodobě instalované plakáty. Bylo nutné najít správné dimenze, zvolit materiál, navrhnout grafickou podobu desky, na níž měl být poměrně obsáhlý text, jehož autorkou byla dr. Zora Dvořáková, která nás pak bohužel letos v únoru navždy opustila. Přípravy a závěrečná jednání trvaly několik měsíců. Když architekt Michal Motyčka přišel s návrhem na instalaci desky na samotném nároží a s tím, že by mohla být provedena v železe (cortenu), byli jsme nadšeni. Cena tohoto materiálu ale velmi rychle rostla. Chvilí také trvalo, než jsme se s majiteli domu shodli na „poněkud drsném cortenu“. Díky pochopení všech, především pak díky finančnímu zajištění ze strany MČ Praha 2, mohla být na podzim deska vyrobena v litomyšlské dílně Jana Renzy, instalována a v úterý 11. 1. 2022 slavnostně odhalena. Jednoduchý, čistý, krásný návrh pamětní desky pro Miladu Horákovou autorů Jany Šindelové a Michala Motyčky se stal skutečností.

Z obyčejného rohu obyčejného domu se stalo krásné nároží. Po dokončení stavby v prostoru přilehlé křižovatky to bude nároží, kde si budou lidé dávat sraz U MILADY.

Každý, kdo jde kolem domu na rohu Rumunské a Bělehradské ulice v Praze 2, má možnost si přečíst, že se zde narodila žena, která je jednou z největších osobností našeho národa, hrdinkou, symbolem a vzorem pro mnohé z nás. My nyní chodíme kolem s myšlenkou nejen na Miladu Horákovou, ale i na Jitku Titzlovou a Zoru Dvořákovou. Děkujeme vám, dámy.

V. Nováková

Masarykův lid

PODĚKOVÁNÍ

Závěrem bychom chtěli poděkovat všem, kteří se jakýmkoli způsobem podíleli na vzniku pamětní desky, knihy Milada Horáková a Královské Vinohrady i na přípravě a průběhu pietní slavnosti dne 11. 1. 2022 v Praze 2.

Byli to:

Jana Černochová
Alexandra Udženija
Jaroslav Šolc
Lea Trojanová
Jana Šindelová
Michal Motyčka
Petra Hajska
Patrik Bílý
Lukáš Jurek
Kateřina Veselá
Veronika Knotková
Markéta Růčková
Jarmila Raisová
P. Jakub Berka
Filip Novák

Vlastimila Nováková
Patrik Herdics
Jan Senius

Jana Kánská

Městská část Praha 2
Klub dr. Milady Horákové
Gymnázium Milady Horákové
Farnost u kostela sv. Ludmily
rodina Müllerova
společnost Finfilms

In memoriam
Jitka Titzlová
František Šedivý
Zora Dvořáková

GYMNÁZIUM MILADY HORÁKOVÉ

VZKAZY STUDENTŮ GYMNÁZIA MILADY HORÁKOVÉ PANÍ JANĚ KÁNSKÉ

V dubnu 2022 odletěla ministryně obrany Jana Černochová do USA, aby se Washingtonu setkala s americkým ministrem obrany Lloydem Austinem. Na cestu do Ameriky s sebou vzala i dárek pro paní Janu Kánskou, knihu plnou fotografií z pietní slavnosti ke 120. výročí narození Milady Horákové. Kniha obsahovala také vzkazy studentů Gymnázia Milady Horákové určené Janě Kánské, dceři dr. Milady Horákové. Nyní si můžete tyto vzkazy přečíst i vy.

Proč si připomínat padlé hrdiny?

Když myslíme na hrdiny naší historie, myslíme na jejich činy, na to, co pro nás udělali, na jejich oběti pro naši budoucnost, ale často zapomínáme na ty, co tu po nich zůstali. Všichni hrdinové měli někoho, komu na nich záleželo, matku, otce či sestru. Když byla Milada Horáková zavražděna, měla dceru v mém věku. Sama si

nedokážu představit, že bych měla přijít o svou maminku, a ještě k tomu takovým způsobem. Říká se, že rodič by neměl přežít své dítě, ale dítě by také nemělo vyrůstat bez rodičů. A přesně proto bychom si měli připomínat padlé hrdiny. Nejen pro uctění jejich památky, ale také abychom jejich blízkým připomněli, že jejich oběť za něco stála a že nebyla marná.

Lucie, studentka 2. ročníku GMH

Masarykův lid

Milada Horáková je významnou osobností českých dějin. Nebála se bojovat za pravdu a svobodu a těmto hodnotám obětovala i svůj život. Je určitě symbolem odvahy a statečnosti. Připomíná nám, že je důležité za svobodu bojovat, a že svoboda není samozřejmostí, proto bychom si jí měli vážit a pečovat o ni. Příběh Milady Horákové bychom si měli stále připomínat, tak jako všechny ostatní významné události našich dějin. Z minulosti se totiž můžeme poučit, a zabránit tak opakování některých chyb.

Tereza, studentka 3. ročníku GMH

Vnímám Miladu Horákovou jako symbol hrdinství a naděje. V té nelehké době se dokázala postavit systému a bojovat, i když věděla, že ji nečeká šťastný konec. Taková oddanost svým názorům a pocitům je v dnešní době nevídaná a vzácná. A proto je pro mne Milada Horáková tak důležitá a měla by zůstat v našich pamětech, a tudíž nezapomenuta.

František, student 3. ročníku GMH

Velmi nás zaujala výtvarná podoba pamětní desky na rodném domě Milady Horákové v dnešní Rumunské ulici. Kromě působivého textu je v ní umístěno i magické oko, které jako by zrcadlilo příběhy dávno minulé i současné, zkrátka svět se všemi hrůzami a zklamáními i nadějemi a ideály, k nimž se upínáme. Deska je zároveň mementem: zde se narodila statečná žena, která vytrvale vzdorovala zlu a byla surově zavražděna za to, že neochvějně trvala na demokratických principech politiky, jež jí byly vštípeny již v mládí a které přijala za své. A připomínání památky této obdivuhodné ženy a dalších vynikajících osobností naší novodobé historie může zabránit tomu, aby se náš národ jednoho dne opět neprobudil a nezjistil, že ztratil svobodu. Pro demokratickou budoucnost naší země je nezbytným úkolem nezapomenout na ty, kteří za svobodu bojovali a za své postoje zaplatili dlouhým vězněním, svým zdravím, či dokonce životem. Snaha přispět k tomu, aby tento úkol nezůstával opomíjen, je ostatně i jedním z pádných důvodů, proč vzniklo naše gymnázium nesoucí čestné jméno dr. Milady Horákové.

Michaela a Ondřej, studenti 4. ročníku GMH

Co mě zaujalo při studiu na GMH? Především možnost setkávat se se zajímavými osobnostmi během každoročně pořádaného Týdne novodobých dějin a programů připravovaných ve spolupráci s Klubem dr. Milady Horákové, Ústavem pro studium totalitních režimů či Muzeem paměti 20. století. Známe-li historii, rozumíme lépe současnosti a připravujeme se na budoucnost. Obdivuji lidi, kteří se dokázali vzepřít totalitním režimům, a velikou úctu pocítuji k dr. Miladě Horákové a její rodině. Pro její věrnost demokratickým ideálům první republiky, prezidentům Masarykovi a

Benešovi a hrdinské chování před komunistickým soudem můžeme směle odpovědět na otázku, zda naše země má své hrdiny: ano a k těm nejstatečnějším rozhodně patří dr. Milada Horáková.

Martin, student 4. ročníku GMH

Vážená paní Kánská, předem Vás chci pozdravit. Je to zvláštní pocit, psát Vám vzkaz.

V úterý 11. ledna byli studenti Gymnázia Milady Horákové pozváni, aby se zúčastnili odhalení pamětní desky na rodném domě Milady Horákové. Šla jsem ráda a se zájmem, abych viděla ten dům, kde začal život Vaší statečné maminky a kde žila Vaše rodina. Na rohu Rumunské a Bělehradské ulice se sešlo nezvykle moc lidí, přestože bylo dopoledne všedního dne a ve vzduchu visela obava z nové mutace covidu.

Lidé se přece přišli poklonit památce ženy, která patří mezi velké vzory našeho národa. U mikrofonu stála starostka Prahy 2, ministryně obrany a ředitel našeho gymnázia. Všichni mluvili tak klidně a volili taková obyčejná slova, ale přesto na mě hluboko způsobila jejich vystoupení a celá atmosféra setkání. Když bylo nakonec strženo plátno a na domě v Rumunské ulici se objevila nová pamětní deska, všichni nadšeně užasli. Můžete mít radost a můžete být klidná. Vaše maminka byla mučena a popravena komunisty, ale lidé to vrahům neodpustí a na Vaši maminku nezapomenou. Obdivuji její oddanost demokracii a statečnost celé Vaší rodiny.

Kristýna, studentka 4. ročníku GMH

Vážená paní Kánská, nedávno jsem byl při odhalení desky, která připomíná narození Milady Horákové, a potom v kostele svaté Ludmily, kde se na ni krásně vzpomínalo. Odesl jsem si odtud novou knížku, která mě inspirovala k procházce po Královských Vinohradech. Prošli jsme s přítelkyní Prahou 2 a strávili krásné dopoledne s myšlenkami na Miladu Horákovou. Obdivuhodná žena.

Lukáš, student 4. ročníku GMH

Vážená paní Kánská,

je mi velkou ctí psát Vám tento dopis. Předem Vás prosím, omluvte moji nervozitu, nejistotu a až nadšení pro možnost napsat Vám (s nejvyšší úctou) tento vzkaz. Je toho tolik, co bych Vám chtěla sdělit, vzkázat, na co se zeptat a za co Vám složit poklonu. Dlouho jsem přemýšlela, o čem se zde vlastně hodí psát a jaké situace a události radši nezmiňovat. Pak jsem si ale uvědomila, kdo byla Milada Horáková a že každý krok a okamžik jejího života ovlivnil nespočet lidí, stále je ovlivňuje a ovlivňovat bude. Pro mě osobně znamená Milada Horáková neskutečnou osobnost s obrovskou silou a vůlí stát si za svou pravdou, za tím, co vím, že je správné. Určitě by měla být vzorem pro mnoho dnešních politiků. A samozřejmě nejen politiků.

Masarykův lid

Pravda a spravedlnost je něco, co chybí v dnešní době stejně jako dříve, díky dobové komunikační vyspělosti se však lež šíří rychleji. Nikdy bych se nedokázala postavit před národ a vyjádřit svůj názor (ač by byl správný) a čelit byt' jen jedinému nesouhlasu, natož za svůj názor a pravdu tvrdě bojovat. Nespravedlnost, kterou jste si Vy, Vaše matka a celá rodina prošli, je mi až odporná. Teď je mi 16 let a nedokáži si představit, že bych si v tomto období procházela tím, čím jste si v tomto věku musela projít Vy. O to větším jste mi Vy i Vaše matka vzorem. Velice mě těší, že spousta lidí dnešní doby nezapomněla na to, co pro nás Milada Horáková obětovala a jaké poselství v podobě pravdy nám předala. Že vznikly dokumenty, knihy, pamětní des-

ka, veškeré akce připomínající její osobnost a to, za co tak vytrvale bojovala. Milada Horáková byla, je a vždy bude inspirací pro všechny, kteří ctíme pravdu, spravedlnost, lásku a ochotu jít si za tím, co milujeme, i když cesta může být trnitá.

Já Vám slibuji, že nikdy nezapomenu.

Děkuji Vám za statečnost, výdrž, sílu jít dál, předávat a inspirovat další generace a hlavně vůli k tomu vracet se do země, která Vaši rodinu tak krutě zradila. Děkuji.

S obrovskou pokorou studentka Gymnázia Milady Horákové

Monika Suchopárová, 2. ročník GMH

KLUB MILADY HORÁKOVÉ A VELIKÁNI KULTURY

V poslední době postihla náš Klub dr. Milady Horákové – po úmrtí dloholetého předsedy Františka Šedivého – Rytíře české kultury – další bolestná ztráta: odešla na věčnost doktorka Zora Dvořáková, Dáma české kultury.

Byla to osobnost, na kterou se nezapomíná; nesmírně erudovaná, laskavá a obětavá. V našem klubu zaujímala výjimečné postavení, byla nejen mnohaletou členkou výboru, ale především autoritou, na kterou se obraceli mnozí i se svými osobními problémy a starostmi. Po mnoho let vedla redakci Masarykova lidu, určovala zaměření a připravovala itineráře časopisu. Mimo to neúnavně pracovala na psaní svých knih, kterých napsala neuvěřitelných 27. Věnovala se nejen pracem s obrovskou historickou hodnotou, kterým věnovala i několik let studia archivů a shromažďování údajů, ale také knih z oboru literatury faktu.

Jenom pro představu: knihu „Děsivý červenec 1950“ popisující do detailů 36 kauz monstrprocesů navazujících na vykonstruovaný případ nazvaný „Milada Horáková a spol“, ve kterých bylo odsouzeno 639 osob a uděleno 7 830 let vězení, včetně několika trestů smrti a doživotního žaláře, psala doktorka Dvořáková 7 roků.

Protože byla manželkou politického vězně – JUDr. Vladimíra Dvořáka, mohla v době komunistické totality psát pouze publikace o kulturních osobnostech: Josefu Zítkoví, J.V. Myslbekovi, Miroslavu Tyršovi i dalších, a pro jejich vydávání našla útočiště ve vydavatelství Melantrich, kde jsme se v osmdesátých letech poznali.

Po revoluci v roce 1989 začala pracovat také v dokumentační komisi Konfederace politických vězňů a v Klubu dr. Milady Horákové napsala několik publikací, které jsou a zůstanou klenoty české literatury. Při cestách na přednášky, besedy a do rozhlasu, jsme spolu probírali i její těžkosti a naschvály komunistů kdy jim každoročně – před výročím vpádu vojsk Varšavské smlouvy do naší republiky – zabavovali na několik dní technické osvědčení jejich Trabanta, zvali je s manželem na výslech a podobně.

Velikáni české kultury – František Šedivý a Zora Dvořáková svojí prací a životem zůstávají v srdcích nejen nás, členů KMH, ale mnoha lidí, kteří je znali a milovali.

Milan Nevole

Autorkou fotografií na následujících stranách je Petra Hajská

Masarykův lid

**V. Vonrášek, J. Šolc,
H. Marvanová
Kordová,
Vl. Nováková
a M. Němcová**

Hovoří F. Novák

**Otec Jakub Berka
požehnal
nové desce**

Masarykův lid

Pamětní deska na rodném domě Milady Horákové,
rozené Králové

Desku odhalili za Prahu 2 A. Udženija, J. Černochová
a za KMH F. Novák

Tvůrci desky, zleva Jan Renza (výroba),
Jana Šindelová, Michal Motyčka (výtvarné řešení)

Masarykův lid

*Duchovní vzpomínka
v kostele sv. Ludmily*

*V kostele svaté Ludmily
zní Česká státní hymna*

KLUB DR. MILADY HORÁKOVÉ
SI VÁS DOVOLUJE POZVAT NA

PIETNÍ SHROMÁŽDĚNÍ

K UCTĚNÍ PAMÁTKY DR. MILADY HORÁKOVÉ
POPRAVENÉ KOMUNISTICKÝM REŽIMEM

PIETA SE USKUTEČNÍ DNE 26. ČERVNA 2022 OD 16:00 hod.
V BAZILICE SV. PETRA A PAVLA NA VYŠEHRADE

NA ZÁVĚR BUDOU POLOŽENY KVĚTINY K SYMBOLICKÉMU HROBU DR. MILADY HORÁKOVÉ
POTÉ NÁSLEDUJE PIETNÍ VZPOMÍNKAU PAMÁTNÍKU KNĚŽÍ, ŘEHOLNÍKŮ A ŘEHOLNIC